

Békés Megye Integrált Területi Programja 2014-2020

Változat: 2.0

2015. 05. 07.

ALAPADATOK

Cím	Békés Megye Integrált Területi Programja
Verzió	2.0 2015. 05. 07.
Megyei közgyűlési határozat száma és dátuma	61/2015. (V. 7.) KGY. 2015. május 7.
Területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős minisztériumi jóváhagyás száma és dátuma	
IH jóváhagyó határozat száma és dátuma:	
Finanszírozó operatív program:	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)
Érintett földrajzi terület:	Békés megye
ITP felelős szervezet:	Békés Megyei Önkormányzat
ITP felelős szervezet kapcsolattartó:	Képes György osztályvezető email: kepes.gyorgy@bekesmegye.hu telefon: +36(66)441-141
ITP felelős szervezet címe:	5600 Békéscsaba, Árpád sor 18.

TARTALOM

ALAPADATOK	2
BEVEZETŐ — AZ INTEGRÁLT TERÜLETI PROGRAM (ITP) KÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, TERVEZÉSÉNEK KÖRÜLMÉNYEI	4
1. A MEGYE ÁLTAL ALKALMAZOTT TERÜLETI KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK	5
2. AZ ITP CÉLRENDSZERE ÉS INTEGRÁLTSÁGA	8
Az ITP céljainak levezetése a megyei területfejlesztési program célrendszeréből.....	8
Az ITP célok közötti kapcsolatrendszer levezetése	15
Az esetlegesen megjelölt földrajzi célterületek területi integráltságának bemutatása.	16
Az ITP célrendszer külső koherenciájának vizsgálata.....	17
3. AZ ITP FORRÁSALLOKÁCIÓJA	20
Felhasználási módok közötti megosztás indoklása:.....	42
4. AZ ITP INDIKÁTORVÁLLALÁSAI	50
5. AZ ITP ÜTEMEZÉSE	50
6. MELLÉKLETEK	52

BEVEZETŐ – AZ INTEGRÁLT TERÜLETI PROGRAM (ITP) KÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, TERVEZÉSÉNEK KÖRÜLMÉNYEI

A Békés Megyei Önkormányzat a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben és a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvényben meghatározott területfejlesztési feladatainak ellátása keretében, a 2014-2020 közötti európai uniós programozási időszakra történő felkészülés jegyében, összhangban az országos szintű tervezési folyamatokkal 2014-ben elfogadta Békés Megye Területfejlesztési Konceptióját és Békés Megye Területfejlesztési Programját. A felkészülést jelentő tervezési munka a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) Békés megyébe allokált forrása felhasználását megalapozó Békés Megye Integrált Területi Programja elkészítésével folytatódott, amely program több tervezési fázison túljutva a *2014-2020 közötti programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről* szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendeletben meghatározott eljárás szerint, központi koordináció mellett, kerül elfogadásra és végrehajtásra.

A területi tervezést meghatározó szabályozási környezet és a Nemzetgazdasági Minisztérium, valamint a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal útmutatói alapján a tervezés segítő ÁROP pályázat keretében biztosított források felhasználásával készítette el a Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlése az alábbi területfejlesztési alapidokumentumokat:

- Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója és annak helyzetfeltáró, helyzetelemző munkarésze, elfogadva a 3/2014. (II.14.) KGY. számú határozattal 2014. február 14-én,
- Békés Megye Területfejlesztési Programja 2014-2020 (stratégiai és operatív program), elfogadva 2014. szeptember 9-én a 81/2014. (IX. 9.) KGY. számú határozattal,
- Békés Megyei Integrált Területi Programja 2014-2020 1.0 változata, elfogadva a 104/2014. (X.10.) KGY. számú határozattal, 2014. október 10-én,
- Békés Megyei Ágazati Részdokumentum elfogadva a 104/2014. (X.10.) KGY. számú határozattal, 2014. október 10-én.

A 2014-2020 közötti programozási időszakban a TOP tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról szóló 1702/2014. (XII. 3.) Korm. határozatban a Kormány úgy határozott, hogy:

- A TOP keretein belül meghatározott források tervezése integrált területi programok kialakításával a megyék és a megyei jogú városok szintjén valósuljon meg.
- A tervezési feladatokat a megyei önkormányzat a Kormányhatározatban meghatározott keret és szempontrendszer figyelembevételével a megye közigazgatási területének, a megyei jogú város közigazgatási területén kívüli részére vonatkozóan, az érintett települési önkormányzatok bevonásával végezi el.
- A TOP keretében folyó tervezést a megyei önkormányzatok hangolják össze.

A térségi gazdaságfejlesztést és a foglalkoztatás erősítését célzó TOP lehetőséget biztosít a területi szereplők igényei és szükségletei alapján meghatározott fejlesztések megvalósítására. Az egyes területi szereplők számára a 1702/2014. (XII.3.) Korm. határozat alapján

rendelkezésre álló TOP forráskeret felhasználását a megyék területfejlesztési koncepciói és programjai, valamint a megyei jogú városok integrált településfejlesztési stratégiái alapozzák meg. Ezen területi stratégiák fókusza ugyanakkor messze meghaladja a TOP forrásokból megvalósítható célok és beavatkozások körét, ezért a forrásfelhasználás hatékonnyá tétele érdekében szükségessé vált egy olyan dokumentum elkészítése, amely a helyi igényekkel összhangban a rendelkezésre álló TOP forráskeretek felhasználásának szerkezetét, elvárt eredményeit és ütemezését támasztja alá a 2014-2020-as költségvetési időszakra vonatkozóan. Ez a dokumentum az Integrált Területi Program.

Békés Megye Integrált Területi Programja 2014. október 10-én elfogadott változatának elkészítésében a Békés Megyei Önkormányzat megbízása alapján szakértőként közreműködő szervezetek a DA Environ Consulting Betéti Társaság, valamint a Consulting-Szenzor Kft. Az Integrált Területi Program végelegesítését a Békés Megyei Önkormányzat által alapított Békés Megyei Vállalkozási és Fejlesztési Kft. és a Békés Megyei önkormányzati Hivatal végezte.

A megyén belüli egyeztetések az elfogadott partnerségi terv alapján kerültek lefolytatásra. 23 társadalmi egyeztető fórum és 3 darab terület- és vidékfejlesztési konferencia került megszervezésre. Mind a kormányzati, önkormányzati, mind pedig az üzleti és civil szektor fejlesztési elképzelései a megyei tervezés során megfelelő figyelmet kapjanak.

A Békés Megyei Önkormányzat az érintettek azon körét vonta be közvetlenül a rendszeres egyeztetésekbe, akik a korábbi időszakban is meghatározó szereplői voltak a megyei fejlesztéseknek, a megye felzárkóztatásának. A Békés Megyei Területfejlesztési Konzultációs Fórum keretein belül a megyei közgyűlés elnöke folyamatosan egyeztetett Békéscsaba MJV polgármesterével, a két szerv szakembereinek bevonásával. Bevonásra kerültek továbbá a négy helyi LEADER akciócsoport, a megyei és térségi szintű civil és társadalmi szektor képviselői, a szomszédos megyei önkormányzatok, a települési önkormányzatok, vállalkozások és a határon átnyúló kapcsolatok képviselői is, különösen a romániai Arad és Bihar megyékből.

Az ITP alapadatai:

- a) az ITP megnevezése: Békés Megye Integrált Területi Programja 2.0
- b) az ITP-t végrehajtó területi szereplő megnevezése: Békés Megyei Önkormányzat
- c) az ITP teljes 7 éves forráskerete: *„A 2014–2020 közötti programozási időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról”* szóló 1702/2014. (XII. 3.) Korm. határozat 2. melléklete értelmében 57,94 milliárd forint Európai Unió támogatás hazai társfinanszírozással együtt.

1. A MEGYE ÁLTAL ALKALMAZOTT TERÜLETI KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK

A Békés Megyei Önkormányzat, mint területi szereplő által választott és a Békés Megyei Közgyűlés 31/2015. (II.27.) KGY. sz. határozatával jóváhagyott megyei kiválasztási kritériumok a következők:

Sorszám	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Alkalmazás
II.1.	<u>Illeszkedés a megyei területfejlesztési programhoz és a vonatkozó indikátoraihoz</u>	A kiválasztás kritériuma, a megye területfejlesztési programjához és az adott témában megjelenített indikátorokhoz való hozzájárulás.	<u>IGEN</u>
II.2.	Hozzájárulás a pénzügyi egyensúly fenntartásához	A kritérium az önkormányzat költségvetési egyensúlyának fenntartását erősíti.	NEM
II.3.	<u>Hozzájárulás belső területi kiegyenlítődéshez</u>	A kritérium bevezetése az adott földrajzi területen belüli bármintemű egyensúlytalanságot hivatott kiküszöbölni.	<u>IGEN</u>
II.4.	Hozzájárulás belső társadalmi kiegyenlítődéshez	A kritérium a lakosságon belüli szociális és életminőségre vonatkozó különbségek kiegyenlítődését szolgálja.	NEM
II.5.	<u>Hozzájárulás a gazdasági növekedéshez</u>	A kritérium alapján a beavatkozások gazdasági növekedéshez történő hozzájárulása kerül mérlegelésre.	<u>IGEN</u>
II.6.	<u>Hozzájárulás a munkahelyteremtéshez</u>	A kritérium bevezetése a foglalkoztatottsági helyzet javulását támogatja.	<u>IGEN</u>
II.7.	<u>Hozzájárulás a külső természeti hatásokkal szembeni ellenálló képesség erősítéséhez</u>	A kritérium bevezetésével szemponttá válik a beavatkozások hozzájárulása az ellenálló képesség növekedéséhez.	<u>IGEN</u>
II.8.	Egyéb, pontosan:.....		NEM

A kritériumok kiválasztásának indoklása:

Sorszám	Kritérium megnevezése	Szöveges magyarázat
II.1.	<u>Illeszkedés a megyei területfejlesztési programhoz és a vonatkozó indikátoraihoz</u>	Alaphelyzet: Az elfogadott megyei területfejlesztési koncepció és megalapozó dokumentumaiban feltárt szinte valamennyi területet érintő általános leszakadás az ország más térségeihez, megyéihez képest. Illeszkedő megyei program cél (ok): 1. Versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés. 2. Térség-specifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein. 3. Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között. 4. Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható

		továbbfejlesztése. Indoklás: A kritérium lehetőséget annak vizsgálatára, értékelésére, hogy a megvalósítani tervezett projekt illeszkedik-e a területfejlesztési program célrendszeréhez, ezen keresztül hozzájárul-e a stratégiai célok teljesüléséhez.
II.3.	<u>Hozzájárulás belső területi kiegyenlítődéshez</u>	Alaphelyzet: Az elmúlt két évtizedben Békés megye járásai között jelentős területi különbségek alakultak ki. Különösen hátrányos helyzetben vannak a Mezőkovácsházai és a Sarkadi járások (komplex programmal fejlesztendő járások), de a leszakadás mérséklése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a Békési, a Gyomaendrődi, Orosházi, Szarvasi járások és a Szeghalmi járás (kedvezményezett járások, illetve fejlesztendő járás) fejlesztésére is Illeszkedő megyei program cél (ok): 2. Térség-specifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein. 3. Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között. Indoklás: A kritérium lehetőséget teremt annak vizsgálatára, értékelésére, hogy az adott fejlesztés mennyiben járul hozzá a megyén belüli területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez, - kiemelten a megye komplex programmal fejlesztendő leghátrányosabb helyzetű járásaiban - amely egyenlőtlenségek a potensebb megyei térségek fejlődésének is akadályai lehetnek.
II.5.	<u>Hozzájárulás a gazdasági növekedéshez</u>	Alaphelyzet: Régiós, illetve országos összevetésben a megye kedvezőbb mutatókkal bíró térségei is legfeljebb átlagos, sok esetben átlag alatti gazdasági aktivitást mutatnak, ami összességében jól jelzi a megye egészének elmaradottságát. Illeszkedő megyei program cél (ok): 1. Versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés. 2. Térség-specifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein. 3. Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között. Indoklás: A kritérium lehetőséget teremt annak vizsgálatára, értékelésére, hogy az adott fejlesztés mennyiben járul hozzá a megyei gazdaság egészének növekedéséhez, a gazdaságfejlesztési fókuszú ITP, ezen keresztül a TOP céljainak, indikátorainak teljesüléséhez.
II.6.	<u>Hozzájárulás a munkahelyteremtéshez</u>	Alaphelyzet: A munkanélküliségi ráta Békés megyei adatai 2-2,5%-os elmaradással követik az országos trendet. A megye négy nagyobb városának kistérsége (Békéscsaba, Gyula, Szarvas, Orosháza) az elmúlt évtizedben mindvégig az országos és az attól alig elmaradó dél-alföldi átlag körül mozgott. A megye két országhatár menti komplex programmal fejlesztendő járásai (sarkadi, mezőkovácsházi) az országos átlagnak a kétszeresét jelentő munkanélküliségi rátával jellemezhetőek. A békési térség kezdetben kedvezőbb és a szeghalmi kezdetben kedvezőtlenebb mutatói e két csoport között az országos átlag másfélszeresénél stabilizálódtak. Illeszkedő megyei program cél (ok): 1. Versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés. 2. Térség-specifikus brandek fejlesztése a megye perifériális

		helyzetű településein. 3. Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között. Indoklás: A kritérium lehetőséget nyújt annak vizsgálatára, értékelésére, hogy az adott fejlesztés mennyiben járul hozzá új munkahelyek létrejöttéhez, a foglalkoztatás növeléséhez, a gazdaságfejlesztésre, foglalkoztatás növelésre fókuszáló ITP, ezen keresztül a TOP céljainak, indikátorainak teljesüléséhez.
II.7.	<u>Hozzájárulás a külső természeti hatásokkal szembeni ellenálló képesség erősítéséhez</u>	Alaphelyzet: A megye fajlagos CO2 kibocsátása európai összehasonlításban az alacsonyabbak közé tartozik. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a jelenlegi szintet nem szükséges tovább csökkenteni. Az energiahatékonyság a lakó és irodaépületek esetében látványosan javítható, mivel az állomány jelentős része az „olcsó energia” korszakában épült energiapazarló konstrukció. A megye adottságait tekintve szerencsés helyzetben van, hiszen a megújuló energiaforrásokra épülő fűtés és hűtés alkalmazása a (köz)épületekben gazdaságossá tehető, így felerősödhetnek a kibocsátásmentes vagy egyenesen energiatöbbletet termelő épületek iránti igények, annak ellenére, hogy ezek a relatíve gyorsan megtérülő befektetések létesítési költségei magasak. Illeszkedő megyei program cél (ok): 1. Versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés. 2. Térség-specifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein. 4. Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható továbbfejlesztése. Indoklás: Szükséges az ésszerű, beosztó gazdálkodás a nem megújuló természeti erőforrásokkal, a fenntartható hozamon alapuló gazdálkodás a megújuló erőforrásokkal, az üvegház hatású gázok kibocsátásának csökkentése. Az energiahatékonyság területén elfogadott követelményeknek meg kell felelni. Mindezeknek a szempontoknak, mint horizontális elveknek való megfelelés vizsgálatára értékelésére alkalmas a kritérium bevezetése.

2. AZ ITP CÉLRENDSZERE ÉS INTEGRÁLTSAGA

Az ITP céljainak levezetése a megyei területfejlesztési program célrendszeréből

2012-ben a megyei önkormányzatok megkezdték a tervezési feladatok lebonyolítását és a felkészülést a 2014-2020-as európai uniós operatív programok területi aspektusainak kialakításához. A Békés Megyei Önkormányzat a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvényben és a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvényben meghatározott területfejlesztési feladatainak ellátása keretében, az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban, elkészítette Békés megye új, hosszútávra szóló területfejlesztési koncepcióját, amelyet a Közgyűlés, a megalapozó munkarészeivel együtt, a 2014. február 14-i ülésén fogadott el.

Amint arra Békés Megye Területfejlesztési Programja is felhívja a figyelmet, a megye gazdasági kibocsátásnak üteme 1989 után tartósan elmaradt az országos átlagtól, illetve a megye potenciális lehetőségeitől. E folyamat szervesen kapcsolódott a térségben tapasztalható

kedvezőtlen demográfiai tendenciákhoz, melynek legfontosabb ismérvei a munkaképes korú lakosság elvándorlása, illetve a lakónépesség átlagéletkorának rohamos növekedése. Mindezekhez – különösen a 2008-as pénzügyi válság kirobbanását követően – negatív munkaerő piaci folyamatok is társultak. A megye kedvezőtlen helyzetén tematikusan és területileg is koncentrált programmal lehet hatékony módon javítani, melyhez integrált szemléletű, több eszközt is felsorakoztató fejlesztési csomag kialakítása szükséges.

A 2014-ben elkészített megyei területfejlesztési program – vagyis a fenti problémák átfogó kezelésére hosszú távú átfogó megoldást kínáló stratégiai programot és operatív programot – eszközrendszerét az ágazati típusú operatív programok, valamint a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (továbbiakban: TOP) biztosítják. Utóbbi esetében a területi szereplők, így a megyei települések igényei és szükségletei alapján meghatározott fejlesztések megvalósítására előzetesen allokált tervezési forráskeret (Békés megye esetében 57,94 milliárd forint) áll rendelkezésre a hétéves európai uniós periódusban.

Jelen fejezet elsősorban Békés Megye Integrált Területi Programja célrendszerének, valamint a releváns területi stratégiai dokumentumok céljainak koherenciáját mutatja be, kitérve egyúttal a TOP-hoz való illeszkedés definiálására is. Békés megye ITP-je hármas cél megfogalmazásával járul hozzá a stratégiai programokban nevesített átfogó-, illetve stratégiai célok teljesüléséhez, és így hosszabb távon a programban definiált jövőkép eléréséhez.

A megyei területfejlesztési koncepcióban nevesített jövőkép szerint „...Békés megyének 2030-ra el kell érnie, hogy értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív meg- újításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje lehessen.”

A jövőkép elérését támogató átfogó célkitűzés alapján kiemelt cél „a megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése, a foglalkoztatás javítása.”

Az átfogó célkitűzést négy stratégiai cél támogatja, melyek:

- Versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés,
- Térségspecifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein
- Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között
- Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható továbbfejlesztése.

Az integrált területi programnak a fent felvázolt célrendszerhez illeszkedő célkitűzéseit az alábbiak szerint foglaljuk össze:

A.) Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén

A statisztikai adatok alapján kijelenthető, hogy Békésben a beruházások alakulása középtávon a megye gazdasági szerepének stagnálását-csökkenését jelzik előre, leszámítva az agrár ágazatot és egy-két feldolgozóipari részterületet. Ugyanakkor az alapszintű üzleti

szolgáltatások hozzáférhetősége kedvező, ezt a megye településszerkezeti sajátosságai is támogatják, bár a magasabb szintű tevékenységek elérhetősége kevés centrumra koncentrálódik. Kiemelten fontos a megyében az agrárágazatban a foglalkoztatottság, a hozzáadott érték növelése. Fontos a tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, a gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása. Békés megyében elsősorban a hagyományokra és hungarikumokra lehet építeni a turizmus fejlesztésénél. A sokszínű természeti erőforrások, a nemzetközi szintű épített örökség-állomány, a nemzetközileg jelentős gasztronómiai fesztiválok erős alapját képezik a természeti, gasztronómiai, valamint kulturális és örökség turizmusnak, a határ mentiség egyúttal lehetőség a vendéglátók számára.

Békés megyében így tehát továbbra is gondot jelent a magas színvonalú üzleti infrastruktúrához való hozzáférés, valamint a kedvezőtlen demográfiai folyamatok és a munkaerő elvándorlás is komoly problémát jelent a térségben. Az ITP kulcseleme a helyi vállalkozások versenyképességének és munkahelyteremtő képességének, továbbá a helyi termékek piacra jutási esélyeinek javítását célul tűző beavatkozásokra épülő komplex programcsomag, mely egyrészt az üzleti környezet infrastrukturális elemeinek (ipari területek, ipari parkok, inkubátorházak) fejlesztését irányozza elő, másrészt a tercier szektor egyes szegmenseinek további erősítésével (pl. turisztika), a munkaerő piaci viszonyok javulásához is hozzájárul hosszabb távon. E kedvező tendenciák felgyorsításához célként fogalmazódik meg a munkaerő mobilitás javítása, valamint a nők munkaerő piaci súlyának növelése is.

Az ITP első számú célja egyértelműen kapcsolódik a megye átfogó céljához, mely a megyében élők életkörülményeinek javítása mellett a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtését, a foglalkoztatás javítását rögzíti prioritásként. Az 1. számú cél ugyancsak kapcsolódik a „térség specifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein”, valamint a „versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés”, továbbá a „társadalmi- és gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális települései között” stratégiai célokhoz is, amennyiben az ITP célkitűzés egységesen, a megye egész területére definiálható eszközrendszert alkalmaz. A célkitűzés ezzel egy időben a hozzárendelt pénzügyi eszközökkel kiemelten a leghátrányosabb helyzetű járássok (mezőkovácsházai és sarkadi) fejlesztéseit is kívánja támogatni, ily módon járulva hozzá a járási szinten kialakult jelentős területi különbségek csökkentéséhez.

B.) A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében

A 2007-2013-as európai uniós fejlesztési időszakban számos, a települési környezet-, a települési infrastruktúra minőségének javítását célul tűző, áttételesen a területi kohéziót erősítő fejlesztés valósult meg Békés megyében. A megye térszerkezete számos elemében ugyanakkor még kiforratlan, egy-egy nagyobb léptékű fejlesztés, országon belülről, vagy országhatárokon kívülről (pl. az aradi ipari fejlődés felpörgése) érkező impulzusok látványosan átformálhatják.

A megyei ITP második célja éppen ezért tükrözi azt a felismerést, hogy a 2014-2020-as periódusra több olyan feladat elvégzése – pl. a városokon belül kialakuló szegregációs

zárványok megszüntetése, a leromlott, adott esetben barnamezős városi területek rehabilitációja – maradt, melyek a településfejlesztés számos aspektusát érintik. A célkitűzés ennek megfelelően kiemelten kezeli a városi jogállású települések integrált településfejlesztési stratégiáira épülő, területileg fókuszált fejlesztési programjait, ezek részeként – az előbb említett, társadalmi integrációt segítő fejlesztések mellett – a városi közszolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítását, a települési infrastruktúra (közösségi terek, zöldfelületek) funkcionális fejlesztését, a – közúti-, illetve kerékpáros- – közlekedési infrastruktúra szűk keresztmetszeteinek felszámolását. E programelemek megvalósulásával a célkitűzés hosszabb távon a helyben élők életminőségének javulásához, a környezeti szempontból fenntarthatóbb és versenyképesebb települési környezet kialakításához járulhat hozzá.

Az ITP célja szervesen kapcsolódik a megyei területfejlesztési koncepciónak a megyében élők életkörülményeinek javítását célul tűző átfogó céljához, továbbá a társadalmi- és gazdasági kohézió erősítését, valamint a természeti és épített értékek megóvását előirányzó stratégiai célokhoz. A cél a kapcsolódó TOP beavatkozások területileg fókuszált forrásallokációjával kiemelt fejlesztési területként kezeli a leghátrányosabb helyzetű térségek – nem kizárólag városi jogállású – településeit.

C.) A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periferikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása

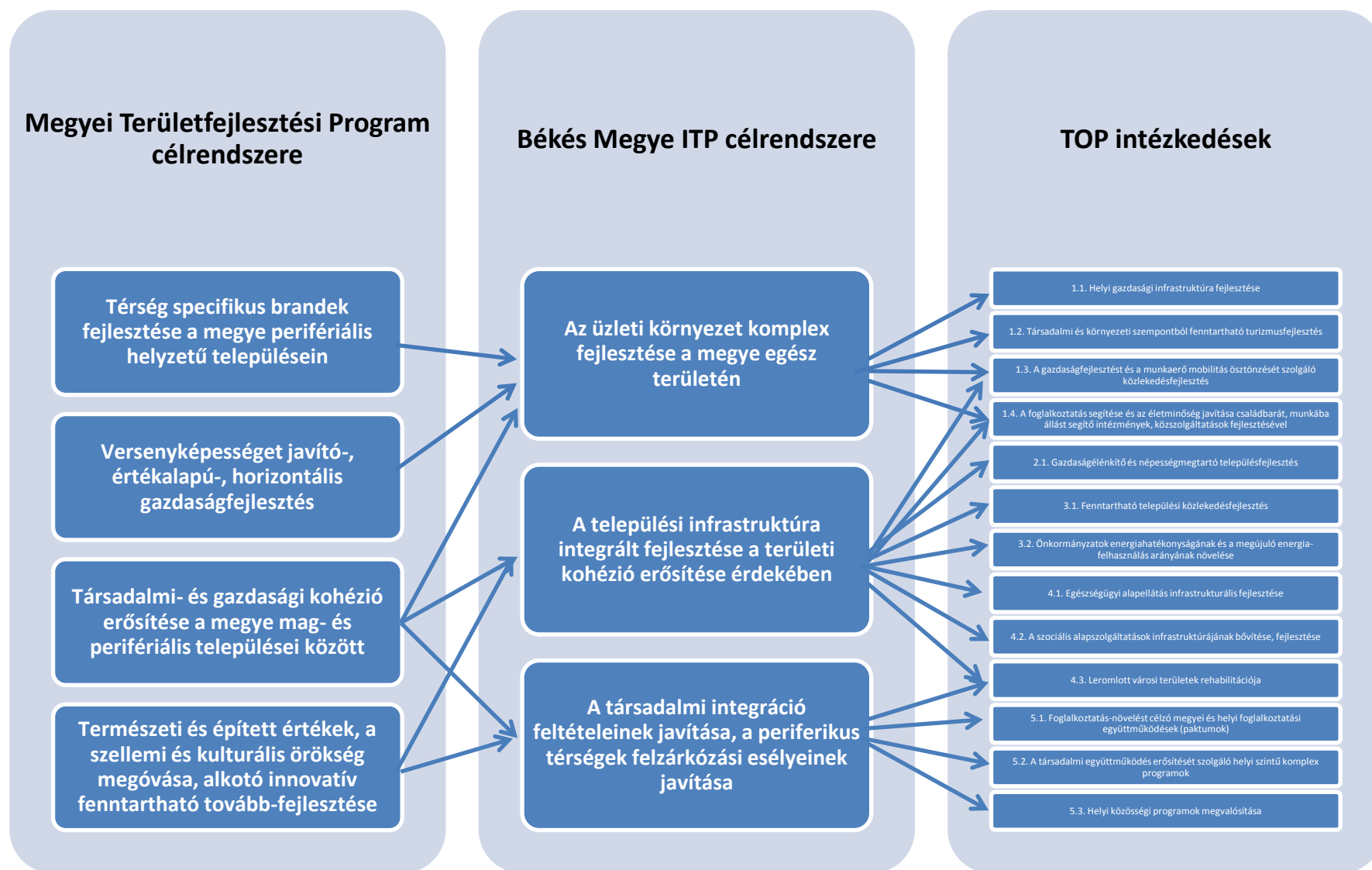
Amint a megyei fejlesztési koncepció helyzetelemzése is rávilágít, a megyére jellemző egyre rosszabb születési arányszámok és a gyorsuló, fiatalabb korosztályokat érdemben magasabb arányban érintő migráció eredményeként a megye öregségi indexe évről-évre, gyorsuló ütemben növekszik. A migrációs folyamatok megyén belüli különbségei ugyancsak komoly szélső értékeket mutatnak. Amennyiben e tendenciák folytatódnak, úgy Békés megye lakónépessége 2020 végére várhatóan 320 ezer fő körülire esik majd vissza, ami további 40-45 ezer fős csökkenést jelent. Egy kedvezőtlenebb forgatókönyv esetén 13% feletti, kedvezőbb esetben 10% alatti népességcsökkenés valószínűsíthető.

A foglalkoztatási helyzet javítása, a munkaerő piaci szereplők közötti együttműködések új alapokra helyezése alapvető fontosságú a megye járásai közötti fejlettségi különbségek radikális csökkentéséhez, a kiszolgáltatott társadalmi rétegek felzárkóztatásához. A megyei- és térségi foglalkoztatási együttműködések kialakítása, a közösségépítés széles eszközrendszerének alkalmazása, a társadalmi együttműködés erősítése ugyancsak a területi- és társadalmi integráció elmélyítéséhez járul hozzá hosszabb időtávban. Az ITP harmadik célkitűzése a Békés megyében az elmúlt években még nyilvánvalóbban megmutatkozó területi különbségek csökkentését, ennek megfelelően kiemelten a leghátrányosabb helyzetű járások társadalmi-gazdasági integrációját, a megyeinél is kedvezőtlenebb demográfiai- és munkaerő piaci tendenciák megfordítását kívánja elősegíteni. Mindehhez elsősorban a helyi közösségek megerősítését, a települések népességmegtartó erejének javítását, a kulturális, nemzeti sokszínűség megőrzését, a hagyományőrzést szolgáló komplex eszközrendszer alkalmazása tekinthető hatékony megoldásnak.

A cél emellett kiemelt hangsúlyt fektet a helyi tradíciók és közösségi értékek megőrzésére, ezen keresztül a helyi társadalom belső kohéziójának megerősítésére. A helyi hagyományok ápolásának releváns olvasataként értelmezhető a kapcsolódó rendezvények turisztikai célú bevezetése, a települési értékek széles körű megismertetése, így módon a látogatók számának növelése és hosszabb távon a helyi adóbevétel növelése.

A célkitűzés a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtését megfogalmazó megyei átfogó cél mellett kapcsolódik a területfejlesztési programnak a megye mag- és perifériális települései közötti társadalmi- és gazdasági kohézió erősítését rögzítő, továbbá a szellemi és kulturális örökség megóvását célul tűző stratégiai céljaihoz is.

ábra: Békés Megye Integrált Területi Programjának illeszkedése a megyei stratégiai célokhoz és a TOP tartalmához

Az ITP célrendszer egyes elemei téma specifikus módon kapcsolódnak a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program egyes intézkedéseihez.

Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén

A megyében a KKV-k relatív tőkehiánnyal küzdenek, és innovációs képességeik, K+F+I ráfordításaik is elmaradnak az átlagtól. Versenyképességük növelése érdekében fejlesztésük elengedhetetlen.

A célkitűzés kapcsolódik a „TOP 1.1 Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése intézkedéshez”, amennyiben kiemelten az üzleti környezet infrastrukturális fejlesztését helyezi előtérbe. A cél ugyanígy illeszkedik a „TOP 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés” intézkedéséhez, hiszen célként fogalmazza meg a helyi gazdaságon belül a szolgáltatói szektor, és kiemelten a turizmus fejlesztését.

A „TOP 1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés” intézkedéséhez ugyancsak illeszkedik a cél, amennyiben az üzleti környezet fejlesztését átfogó módon értelmezve, ehhez a kapcsolódó közlekedési infrastruktúra fejlesztését is hozzárendeli. A „TOP 1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével” intézkedés keretében megvalósuló fejlesztések hosszabb távon várhatóan hozzájárulnak a célkitűzés által megfogalmazott elváráshoz, vagyis a nők munkaerő piaci súlyának növeléséhez.

A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében

A cél a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program több prioritásának intézkedéséhez is illeszkedést mutat. A „TOP 1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés” intézkedés, noha alapvetően gazdaságfejlesztési céllal fejlesztendő területek kapcsolatait teremti meg, egyértelműen kapcsolódik más, településfejlesztési szintű beavatkozásokhoz. A „TOP 1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével” beavatkozás esetében szintén a települési szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések bonyolíthatók le.

A „TOP 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés” intézkedés az ITS-ekhez illeszkedő vállalkozásbarát városi környezet kialakításával a versenyképesebb települési környezet kialakításához járul hozzá. A TOP 3. prioritásának intézkedései a közlekedési infrastruktúra, valamint az épületenergetika és energiahatékonyság minőségi fejlesztésével a települési környezet általános állapotának javításához, a helyi életkörülmények fejlesztéséhez járulnak hozzá, erősítve így a leszakadó térségekben található települések vonzerejét. A „TOP 4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése”, „TOP 4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastrukturájának bővítése, fejlesztése”, valamint „TOP 4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja” intézkedések egyrészt az ITP céljával összhangban a városi közszolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítását, másrészt a városok szegregációval veszélyeztetett területeinek fejlesztését irányozzák elő.

A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása

A „TOP 5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)”, valamint a „TOP 5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok” és a „TOP 5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása” intézkedések esetében a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása, a kedvezőtlen munkaerő piaci tendenciák negatív hatásainak kiküszöbölése, a közösségi szinten irányított foglalkoztatási programok rendszer szintű bevezetése tekinthető a célt erősítő elemeknek. A helyi közösségi programok és egyes szociális típusú beavatkozások elsődleges területi fókuszai a szociális város rehabilitációs akcióterületek, így a „TOP 4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja” intézkedése is kapcsolódik e célkitűzéshez.

A szegénység visszaszorítása, a társadalmi befogadás ösztönzése részben horizontális, a megye egész területén megvalósuló programok keretében, részben területi fókusszal lebonyolításra kerülő, elsősorban a leghátrányosabb térségeket érintő program elemekkel valósulhat meg.

Az ITP célok közötti kapcsolatrendszer levezetése

Békés Megye Integrált Területi Programja három, egymást szinergikusan erősítő fejlesztési célhoz kapcsolja a tervezett beavatkozásokat. Az ITP-t alkotó célok ily módon közvetlenül járulnak hozzá más célok megvalósulásához. Az alábbi táblázat az ITP célrendszerét alkotó célok közötti kapcsolatok koherenciáját mutatja be.

táblázat: Békés Megye Integrált Területi Programja célrendszerének belső koherenciája

	Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén	A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében	A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása
Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén			
A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében			
A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása			

Forrás: saját szerkesztés

	Közepes koherencia
	Erős koherencia

„Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén” célkitűzés erős koherenciát, kapcsolódást mutat „A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében” céllal, hiszen a gazdaságfejlesztés egyik fontos eleme az üzleti infrastruktúra bővítése, valamint a kapcsolódó alpinfrastruktúra fejlesztés.

Az üzleti környezet fejlesztésére irányuló beavatkozások ugyanakkor összhangban kell, hogy álljanak egyrészt a városfejlesztés stratégiai irányvonalával, másrészt olyan, a települési infrastruktúra fejlesztését érintő beavatkozásokkal, mint például a közlekedés fejlesztése. Mindezek mellett a fejlett üzleti környezethez nem csupán a vállalkozásokat befogadó, ipari-kereskedelmi hasznosítású ingatlanok sorolhatók, de egy település versenyképességét jelentős mértékben befolyásolja az ott elérhető szolgáltatások színvonala, a kapcsolódó infrastruktúra (szociális ellátás, egészségügy stb.), illetve környezet (közösségi terek, zöldterületek, parkok) minősége is.

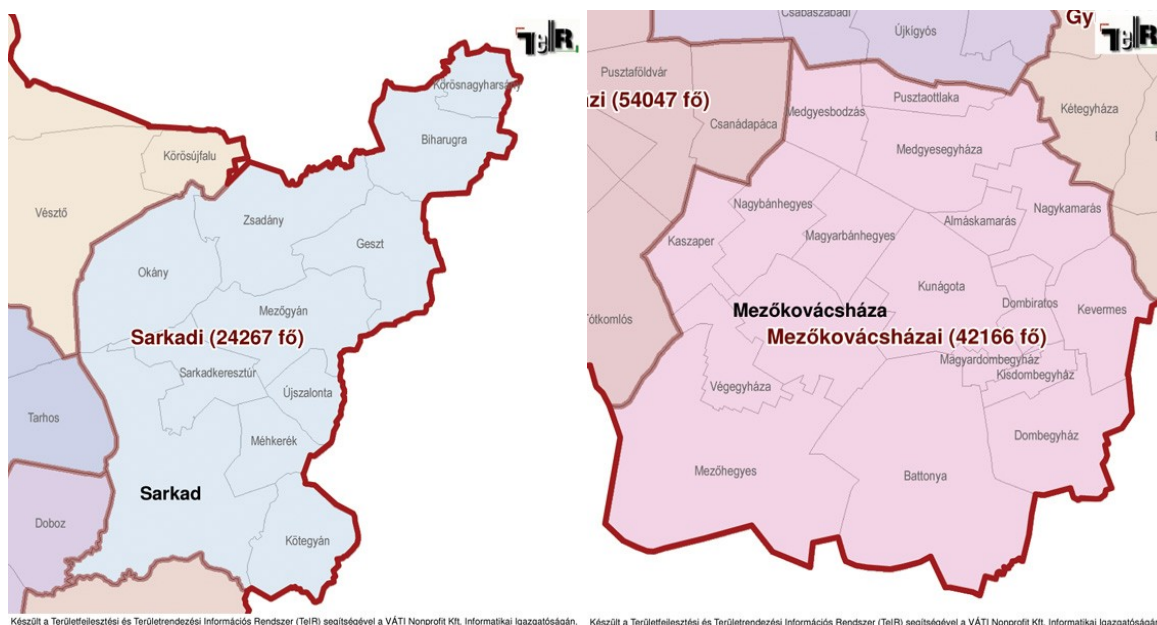
„A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása” célkitűzés és az üzleti környezet fejlesztését célzó cél közepesen erős korrelációt mutat, amennyiben utóbbi részben a kedvezőtlen munkaerő piaci folyamatok által okozott negatív tendenciák orvoslását, a munkaképes korú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítását támogatja. Ily módon tehát nem csupán az elérhető üzleti infrastruktúra, de a helyben elérhető munkaerő minőségi fejlesztésére is sor kerül.

Erős kapcsolódás mutatható ki az „A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében” és „A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása” célkitűzés között, amennyiben többek között a szociális város rehabilitáció infrastrukturális elemeihez a második célhoz kapcsolódó közösségi programok illeszkednek szervesen. Hasonló módon a települési környezet fejlesztésével kialakuló új városi terek tartalommal való megtöltésére kiválóan alkalmasak a társadalmi integrációt szolgáló helyi kezdeményezések.

Az esetlegesen megjelölt földrajzi célterületek területi integráltságának bemutatása.

Békés megye a 2014-2020-as fejlesztési időszakban – összhangban a megyei fejlesztési célrendszerrel – kiemelt célterületként határozta meg a megyében található leghátrányosabb helyzetű járásokat. A mezőkovácsházi, valamint a sarkadi járások esetében az egyébként is igen kedvezőtlen megyei demográfiai és foglalkoztatási adatokhoz viszonyítva is markáns negatív tendenciák rajzolódnak ki. Az elmúlt években több kísérlet is történt e térségek társadalmi-gazdasági felzárkóztatásának komplex kezelésére, e próbálkozások azonban nem jártak egyértelmű sikerrel.

térkép: Békés Megye Integrált Területi Programjában célterületként megjelölt leghátrányosabb helyzetű járások

Forrás: TEIR

A megyei ITP mindhárom célkitűzése relevánsnak tekinthető a járások esetében, mely célok teljesülését a tervezett beavatkozások komplex módon, integrált megközelítéssel támogatják.

A járásokban elérhető üzleti infrastruktúra minőségi- és mennyiségi fejlesztése részben az élelmiszeripar üzleti alapinfrastruktúra kínálatának megteremtését célozza, részben – ahogy korábban is jeleztük – a vállalkozásbarát, így versenyképes települési környezet kialakítását tűzi ki célul. A közlekedésfejlesztési beavatkozások a termelési kapacitások fizikai elérhetőségének, a munkaerő mobilitás feltételrendszerének javítását kívánják elérni mindkét járás településein.

A hátrányos helyzetből adódóan a társadalmi integráció erősítése, ezzel összhangban a városi környezet fejlesztése kiemelt feladat a következő években, így a két járásban jelentős forrás tervezett a leromlott városi területek rehabilitációjára, e területek társadalmi–gazdasági–fizikai problémáinak enyhítésére. Részben a szociális város rehabilitációs beavatkozáshoz illeszkedve a társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok megvalósítását is tervezik a járásokban a helyi szereplők.

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok részben összefüggést mutatnak a különösen a két járást sújtó migrációs folyamatokkal. Az üzleti környezet versenyképessé válása, a települési infrastruktúra és városi környezet minőségi fejlesztése mellett ezért a helyi identitást erősítő programokra is komoly hangsúlyt kívánnak fektetni. Ez utóbbi fejlesztések kiemelt célterületei a járások kistépelülései, falvai, községei.

Az ITP célrendszer külső koherenciájának vizsgálata

Amint láthattuk mind a hosszú távú megyei célok, mind pedig az ITP célrendszere kiemelten kezeli a leszakadó, periferikus térségek felzárkóztatását, részben a gazdaság komplex fejlesztésén, részben pedig a társadalmi integráció eszközrendszerének bővítésén keresztül. A

területi szempontú fejlesztések megvalósítása, a térségi felzárkóztatási célok és beavatkozások szintjén egyaránt markánsan megjelenik az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepcióban is. Az átfogó célok közül a „Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet”, valamint a „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése”, továbbá a „Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés” specifikus célok tekinthetők relevánsnak Békés megye szempontjából. A 2014-2020-as nemzeti prioritások kapcsán pedig egyértelműen a „Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán” prioritás mutat kapcsolódást.

Az OTFK megfogalmazása szerint cél továbbá a speciális térségi vidékfejlesztési problémák kezelése, az elmaradott vidéki térségek felzárkóztatása, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása és a foglalkoztatás növelése a hátrányos helyzetű vidéki térségekben.

Ágazati stratégiák közül kiemelendő a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia mely több, a megye jövője szempontjából meghatározó fejlesztést (M44 közútfejlesztés, Békéscsaba-Lökösháza vasútfejlesztés) is előír a 2014-2020-as fejlesztési periódusra. Ezen országos kiemelt fejlesztési programok hatását a helyi közlekedési infrastruktúra tervezése során mindenképpen figyelembe szükséges venni.

Az ágazati európai uniós programok esetében az ITP gazdaságfejlesztési célkitűzése az üzleti környezet fejlesztésére irányuló beavatkozásain keresztül illeszkedik a GINOP „NEC 9.1 A vállalkozói szektor versenyképességének erősítése a közvetlen energiaköltségek összesített csökkentésével az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése által” specifikus céljához. A települési infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódó ITP célkitűzés a GINOP „16.1 Épületek energetikai korszerűsítése, valamint távhő rendszerek energia hatékony fejlesztése és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése” specifikus céljához kapcsolódik. A társadalmi integrációt előíró megyei ITP cél a térségi paktumok komplex eszközrendszerével ugyancsak a GINOP „NEC 10.1 Álláskeresők, különösen az alacsony iskolai végzettségűek növekvő körének munkaerő piaci integrációja valósul meg”, továbbá a „NEC 12.1 A belső és külső munkaerő-piaci rugalmasság erősödik” specifikus célokhoz kapcsolódnak.

Ugyancsak a települési infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódó ITP célkitűzés a KEHOP „Szennyezett területek kármentesítése”, valamint „A zöld infrastruktúra fejlesztése, illetve a leromlott ökoszisztémák helyreállítása a védett, illetve közösségi jelentőségű természeti értékek és területek természetvédelmi helyzetének és állapotának javítása érdekében”, továbbá „A megújuló energiaforrások felhasználásának növelése”, illetve „Az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése” specifikus céljaival mutat kapcsolódást.

A következőkben tekintsük át, milyen korreláció fedezhető fel a különböző releváns integrált területi programokban rögzített célok, a szomszédos megyék területfejlesztési programjaiban meghatározott célok valamint Békés megye ITP-jének célrendszere között.

Ha Békéscsaba ITP-je és a megyei ITP célrendszere közötti koherenciát vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a megyei jogú város gazdaságfejlesztési célja egyértelműen kapcsolódik a megyei ITP

„Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén” céljához, hiszen előbbi ugyancsak támogatja a helyi vállalkozások versenyképességének javítását, az üzleti infrastruktúra fejlesztését. A megyei ITP „A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében” célkitűzése Békéscsaba integrált területi programjának „Városi közszolgáltatások komplex fejlesztése”, valamint az „Ökológiai fenntarthatóság elősegítése” céljaihoz kapcsolódik tartalmát tekintve.

A megye területén a társadalmi integráció feltételeinek javítását, valamint a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítását célul tűző célkitűzés Békéscsaba „Társadalmi integráció és közösségi együttműködés” céljához mutat korrelációt.

Hajdú-Bihar megye esetében a Békés megye üzleti környezetének komplex fejlesztését előirányzó célkitűzéshez elsősorban „A megyei agrárium komplex fejlesztése”, valamint a „Versenyképes gazdaság” célok mutatnak kapcsolódást. Békés megye „A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében” célja esetében a Hajdú-Bihar megyei ITP „Fenntartható környezet”, és „Az elérhetőség fejlesztése Hajdú-Bihar megyében”, továbbá „Egészséges társadalom” céljaival mutatható ki kapcsolat. Békés megye ITP-jében nevesített „A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása” célkitűzés Hajdú-Bihar megye „Élhető vidék – élhető települések” célkitűzéséhez illeszkedik egyértelműen.

Jász-Nagykun-Szolnok megye ITP-jét áttekintve azt látjuk, hogy az ebben rögzített „Munkahelyteremtés és a munkába állás segítése” célkitűzés, illetve a „Térségi turizmusfejlesztés” cél egyértelműen kapcsolódik Békés megye üzleti környezet komplex fejlesztését rögzítő célkitűzéséhez. A Békés megye településeinek integrált infrastrukturális fejlesztéseire fókuszáló célkitűzés Jász-Nagykun-Szolnok megye „Élhető, vonzó települési környezet”, illetve „Energiatudatos önkormányzatok” céljaihoz kapcsolódik, míg a társadalmi integráció feltételeinek javítását előirányzó célkitűzés Jász-Nagykun-Szolnok megye „Egészséges, együttműködő helyi társadalom” céljához illeszkedik.

Csongrád megye integrált területi programja két főbb célkitűzés, a megyei gazdaságfejlesztés és a településfejlesztés mentén épül fel. Az ITP-ben szereplő megyei gazdaságfejlesztés célja a TOP-ból támogatható ipari és gazdasági területek infrastrukturális fejlesztése, az üzleti környezet javítása, ezáltal a foglalkoztatás és a megtermelt jövedelem növelése. A településfejlesztés célja a népesség-megtartó erő és a gazdasági környezet feltételeinek javítása a megye településein. Előbbi célkitűzés ily módon tehát illeszkedik Békés megye „Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén” célkitűzéséhez, míg utóbbi a Békés megyei ITP „A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében”, valamint „A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása” céljaihoz mutat kapcsolódást.

„Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén” a szomszédos megyék területfejlesztési programjaiban megfogalmazott célok egy részéhez erős kapcsolódást mutat: A Csongrád megyei területfejlesztési program „S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése” és az „S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi

gazdaság- és vállalkozásfejlesztés,, specifikus stratégia célokkal. Jász-Nagykun-Szolnok megyei területfejlesztési program tekintetben az „S2. Az agrárvertikum versenyképességének, tájfenntartó- és foglalkoztatási potenciáljának növelése” specifikus stratégia céllal, Hajdú-Bihar megye esetében pedig a „Versenyképes gazdaság és egészséges élelmiszer” ágazati stratégiai céllal.

„A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében”
Békés megyei ITP cél a Csongrád megyei területfejlesztési program „Közlekedési kapacitások fejlesztése” c. prioritásával, illetve területi stratégiai céljaival mutat kapcsolatot. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei területfejlesztési program esetében az „S4. A társadalom és a gazdaság megújulását, a táj konszolidációját hátráltató infrastrukturális hiányosságok felszámolása” specifikus stratégiai céllal, Hajdú-Bihar megye tekintetében pedig „Az elérhetőség fejlesztése Hajdú-Bihar megyében” c. prioritással, illetve az annak keretében tervezett beavatkozásokkal.

„A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periferikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása” c. Békés Megyei ITP cél a Csongrád megyei területfejlesztési program „Értékteremtő és tartós foglalkoztatás növelése és társadalmi-intézményi feltételeinek javítása” horizontális céljával mutat kapcsolatot. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei területfejlesztési programjának az „S3. Leszakadó társadalmi csoportok életminőségének és esélyegyenlőségének javítása” specifikus stratégia céljával, Hajdú-Bihar megye területfejlesztési programjának pedig a „Közösségi, szociális, egészségügyi és társadalmi fejlesztések a szakadó társadalmi csoportok esély-egyenlőségének és életminőségének javítására” c. stratégiai ágazati céljával.

3. AZ ITP FORRÁSALLOKÁCIÓJA

A Békés megyei ITP teljes 7 éves forráskerete „A 2014–2020 közötti programozási időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról” szóló 1702/2014. (XII. 3.) Korm. határozat 2. melléklete értelmében 57,94 milliárd forint európai uniós támogatás hazai társfinanszírozással együtt.

A megyék által felhasználható öt prioritástengely forrásainak belső arányairól a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program rendelkezik, melynek betartása a területi szereplők számára kötelező. Elvi lehetőségünk nyílt azonban arra, hogy az egyes prioritásokon belül valós igényeinknek megfelelően alakítsuk ki a forrásfelhasználás belső arányát. Az Integrált Területi Program 2.0 verziójának alapjául szolgáló forrásallokációs táblázat elkészítésénél a Békés Megyei Önkormányzat is élt ezzel a lehetőséggel, és több helyen is eltértünk az ajánlott arányoktól. Ezt követően az Irányító Hatóság által – a többi megye igényeinek figyelembevételével átdolgozott - visszamutatásra megküldött arányszámokból és a személyes egyeztetések eredményéből nyilvánvalóvá vált, hogy az eredetileg ajánlott forrásmegosztás elfogadása az előnyösebb megoldás.

Ennek megfelelően Békés megye az 1.1 Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztésére az **1-es prioritás** forráskeretének 39,32%-át, azaz 8,296 Mrd Ft-ot, 1.2 Társadalmi, környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztésre 23,9%-át, azaz 5,175 Mrd Ft-ot, 1.3 A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztésre 17,13 %-át, azaz 3,709 Mrd Ft-ot, 1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével intézkedésre 20,65%-át, azaz 4,472 Mrd Ft-ot allokál.

A **2-es prioritás** egyetlen intézkedésére, a 2.1 Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztésre összesen 10,721 Mrd Ft jut.

A **3-as prioritás** forráskeretének 37,45%-át, 5,461 Mrd Ft-ot 3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztésre, nagyobbik részét, 9,120 Mrd Ft-ot 3.2 Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelésére terveztük.

A **4-es prioritásra** jutó keretösszeg a következőképpen oszlik meg: 4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése 34,82 %, 1,56 Mrd Ft; 4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése 27,67%, 1,24 Mrd Ft; 4.3 Leromlott városi területek rehabilitációja 37,51%, 1,681 Mrd Ft.

Az **5-ös prioritás** 5.1-es Foglalkoztatás növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) intézkedésére a prioritási keretösszeg 73,89%-a jut, amely 4,808 Mrd Ft-ot jelent, az 5.2 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programokra 9,61%, 0,626 Mrd Ft-ot, 5.3 Helyi közösségi programok megvalósítására 16,5%, 1,074 Mrd Ft-ot tartalmaz a program.

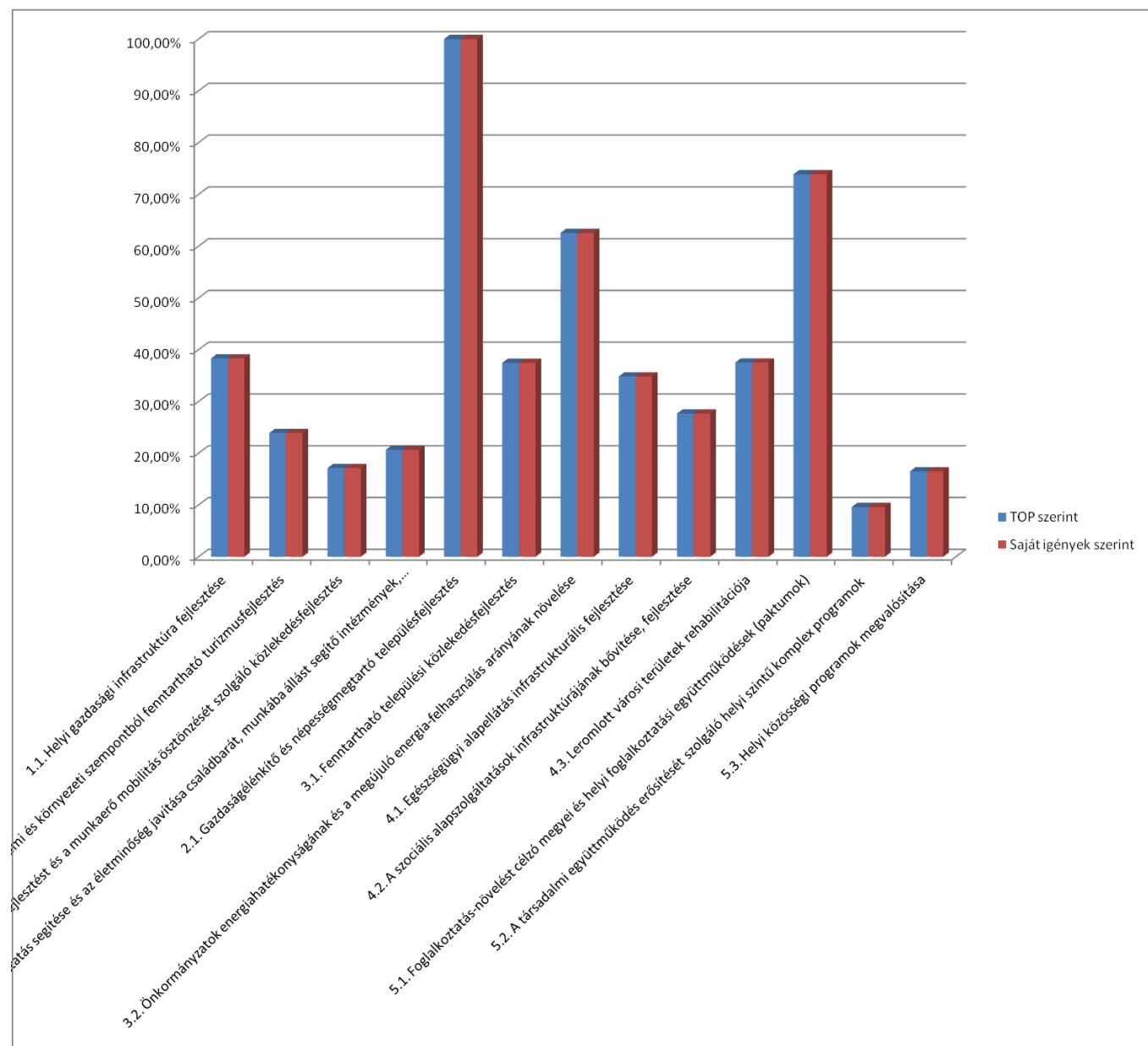
A különböző logika szerinti lehatárolások (földrajzi célterület, fejlesztési cél, kedvezményezett csoport) úgy lettek meghatározva, hogy azok a legsürgetőbb problémákra reagáljanak, illetve a lehetséges kitörési pontként szolgáló területeket erősítsék Békés Megye 2014-2020-as Stratégiai Programjában foglaltaknak megfelelően.

TOP prioritások	1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére				2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken		4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése			5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés			
TOP prioritások intézkedései	1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családok, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	3.1. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése	4.1. Egészségügyi alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastrukturájának bővítése, fejlesztése	4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja	5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)	5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása	Ellenőrzés
Forrást biztosító Strukturális Alap megnevezése	ERFA	ERFA	ERFA	ERFA	ERFA	ERFA	ERFA	ERFA	ERFA	ERFA	ESZA	ESZA	ESZA	
TOP prioritások közötti forrásmegosztás (Mrd Ft)	298,450				147,785	200,986		61,769			89,691			798,682
Prioritások közötti forrásmegosztás % megoszlása	0,374				0,185	0,252		0,077			0,112			100,00%
A megye forráskeretének megoszlása TOP prioritások között (Mrd Ft)	21,651				10,721	14,580		4,481			6,507			57,94
Az egyes TOP prioritásokon belüli intézkedések közötti forrásmegosztás (Mrd Ft)	114,354	71,328	51,126	61,642	147,785	75,276	125,710	21,510	17,089	23,170	66,271	8,622	14,798	798,682
Az egyes TOP prioritásokon belül az intézkedések közötti forrásmegosztás (%)	38,32%	23,90%	17,13%	20,65%	100,00%	37,45%	62,55%	34,82%	27,67%	37,51%	73,89%	9,61%	16,50%	nem értelmezhető
A megye TOP forráskeretének megoszlása prioritásonként és intézkedésenként a TOP belső arányok szerint (Mrd Ft)	8,296	5,174	3,709	4,472	10,721	5,461	9,120	1,560	1,240	1,681	4,808	0,625	1,074	57,940
Az egyes TOP prioritásokon belül az intézkedések közötti saját igényeken alapuló forrásmegosztás (%)	38,32%	23,90%	17,13%	20,65%	100,00%	37,45%	62,55%	34,82%	27,67%	37,51%	73,89%	9,61%	16,50%	nem értelmezhető
Az egyes TOP prioritásokon belül az intézkedések közötti saját igényeken alapuló forrásmegosztás (Mrd Ft)	8,296	5,175	3,709	4,472	10,721	5,461	9,120	1,560	1,240	1,681	4,808	0,626	1,074	57,94101592
Ellenőrzés	100,00%				100,00%	100,00%		100,00%			100,00%			
		21,65191615			10,72099783		14,58041454		4,481012861			6,506674542		57,94101592
		21,6509488			10,72099783		14,58041454		4,481012861			6,506625969		57,94

TOP prioritások intézkedései	1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	3.1. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése	4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja	5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)	5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása
TOP szerint	38,32%	23,90%	17,13%	20,65%	100,00%	37,45%	62,55%	34,82%	27,67%	37,51%	73,89%	9,61%	16,50%
Saját igények szerint	38,32%	23,90%	17,13%	20,65%	100,00%	37,45%	62,55%	34,82%	27,67%	37,51%	73,89%	9,61%	16,50%

Prioritás	Intézkedések	Eltérés magyarázata
1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére	1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	Nincs eltérés
	1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	Nincs eltérés
	1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	Nincs eltérés
	1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	Nincs eltérés
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	Nincs eltérés
3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken	3.1. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	Nincs eltérés
	3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése	Nincs eltérés

4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	Nincs eltérés
	4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	Nincs eltérés
	4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja	Nincs eltérés
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás ösztönzés és társadalmi együttműködés	5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)	Nincs eltérés
	5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	Nincs eltérés
	5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása	Nincs eltérés

						Prioritáson belüli intézkedésenkénti forrásmegosztás (1 munkalap adatai)		8,296	5,175	3,709	4,472	21,652
1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére		1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére		1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások	Ellenőrzés
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	27%	25%	32%	29%	Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	2,249930768	1,300361057	1,199832205	1,299957447	6,050081476
	Fejlesztési cél	0%	0%	0%	0%		Fejlesztési cél	0	0	0	0	0
	Kedvezményezetti csoport	0%	0%	0%	0%		Kedvezményezetti csoport	0	0	0	0	0
	Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	73%	75%	68%	71%		Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	6,045815293	3,875081745	2,509077239	3,171860396	15,60183467
	Ellenőrzés	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%		Ellenőrzés:	8,29574606	5,175442801	3,708909444	4,471817842	21,65191615

A megye az 1.1-es intézkedés forráskeretének 27%-át allokalja a földrajzi célterület szerinti lehatárolásra (ebből a mezőkovácsházi járásnak 1,5 milliárd forintot; a sarkadi járásnak 750 millió forintot); az 1.2 Társadalmi, környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztésen belül 25%-át különítette el (a mezőkovácsházi járásban 1,0 milliárd forint; a sarkadi járásban pedig 300 millió forint), az 1.3 A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztésen belül 32 %-a jut (ebből a mezőkovácsházi járásnak 700 millió forint értékben, a sarkadi járásnak 500 millió forint értékben); míg az 1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével intézkedésen belül pedig a 29%-át allokalta földrajzi célterület szerinti lehatárolásra (ebből a mezőkovácsházi járásnak 800 millió forintot, a sarkadi járásnak 500 millió forintot).

2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés		2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	14%
	Fejlesztési cél	0%
	Kedvezményezett csoport	0%
	Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	86%
Ellenőrzés		100%

Prioritáson belüli intézkedésenkénti forrásmegosztás (1 munkalap adatai)		10,72099783
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés és		2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	1,550
	Fejlesztési cél	0,000
	Kedvezményezett csoport	0,000
	Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	9,171
Ellenőrzés		10,721

A 2-es prioritás egyetlen intézkedésére, a 2.1 Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztésre összesen 10,721 Mrd Ft jut, ebből a mezőkovácsházi járásnak 1,2 milliárd forint, a sarkadi járásnak 350 millió forint.

3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken		3.1. Fenntartható települési közlekedés-fejlesztés	3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	15,57%	0,00%
	Fejlesztési cél	0,00%	0,00%
	Kedvezményezett csoport	0,00%	0,00%
	Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	84,43%	100,00%
	Ellenőrzés	100,00%	100,00%

Prioritáson belüli intézkedésenkénti forrásmegosztás (1 munkalap adatai)		5,460840539	9,119574002	14,58041454
3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken		3.1. Fenntartható települési közlekedés-fejlesztés	3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése	Ellenőrzés
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	0,850252872	0	0,850252872
	Fejlesztési cél	0	0	0
	Kedvezményezett csoport	0	0	0
	Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	4,610587667	9,119574002	13,73016167
	Ellenőrzés:	5,460840539	9,119574002	14,58041454

A 3-as prioritás forráskeretének 37,45%-át, 5,461 Mrd Ft-ot 3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztésre tervezte a BMÖ, ebből a mezőkovácsházi járásra 500 millió forintot, a sarkadi járásra 350 millió forintot.

4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése		4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastrukturájának bővítése, fejlesztése	4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	38,45%	36,30%	30,34%
	Fejlesztési cél	0,00%	0,00%	0,00%
	Kedvezményezett csoport	0,00%	0,00%	0,00%
	Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	61,55%	63,70%	69,66%
	Ellenőrzés	100,00%	100,00%	100,00%

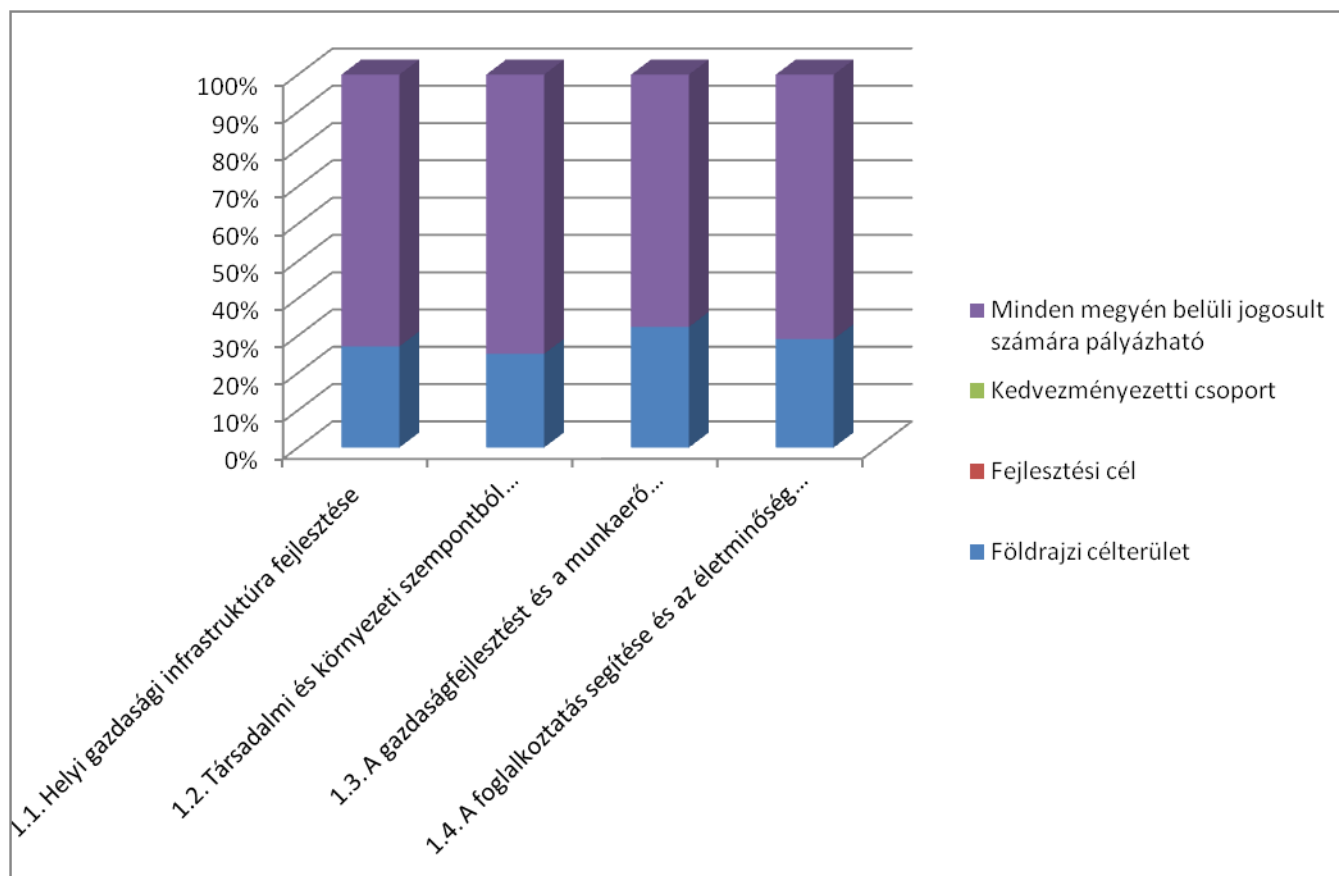
Prioritáson belüli intézkedésekenkénti forrásmegosztás (1 munkalap adatai)		1,560406138	1,239726991	1,680879731	4,481012861
4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése		4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastrukturájának bővítése, fejlesztése	4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja	Ellenőrzés
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	0,59997616	0,450020898	0,509978911	1,559975969
	Fejlesztési cél	0	0	0	0
	Kedvezményezett csoport	0	0	0	0
	Minden megyén belüli jogosult számára pályázható	0,960429978	0,789706094	1,170900821	2,921036893
	Ellenőrzés:	1,560406138	1,239726991	1,680879731	4,481012861

A 4-es prioritásra jutó keretösszeg a következőképpen oszlik meg: 4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése 34,82 %, 1,56 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 400 millió forint, a sarkadi járásban 200 millió forint); 4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastrukturájának bővítése, fejlesztése 27,67%, 1,24 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 300 millió forint, a sarkadi járásban 150 millió forint); 4.3 Leromlott városi területek rehabilitációja 37,51%, 1,681 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 310 millió forint, a sarkadi járásban 200 millió forint).

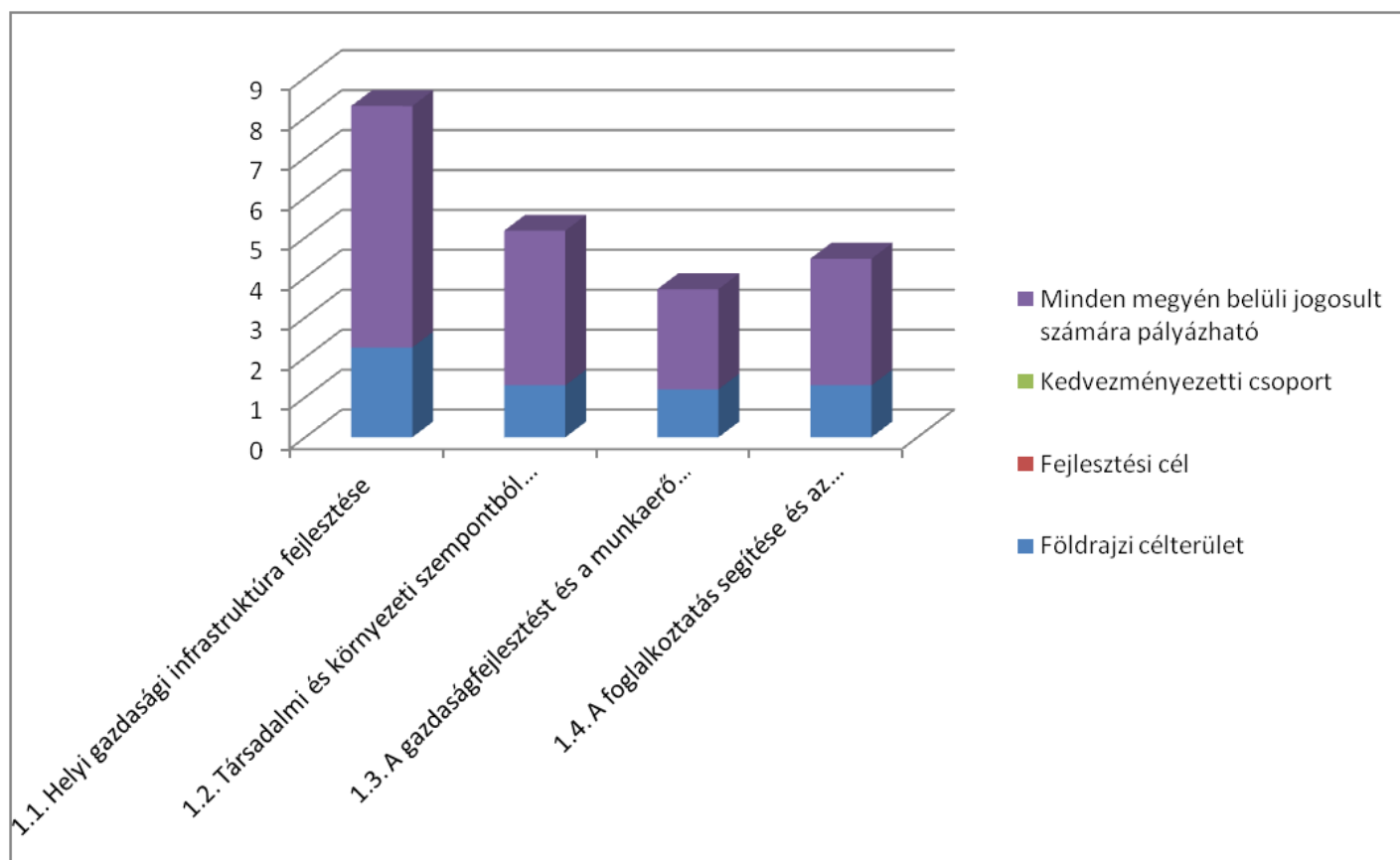
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés		5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)	5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	12,48%	46,36%	28,88%
	Fejlesztési cél	0,00%	0,00%	0,00%
	Kedvezményezett csoport	30,00%	0,00%	0,00%
	Minden, megyén belüli jogosult számára pályázható	57,52%	53,64%	71,12%
	Ellenőrzés	100,00%	100,00%	100,00%

Prioritáson belüli intézkedésekenkénti forrásmegosztás (1 munkalap adatai)		4,807611846	0,625937418	1,073515675	6,50706494
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés		5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)	5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása	Ellenőrzés
Forráskeret felhasználási módok	Földrajzi célterület	0,599951498	0,290184587	0,310031327	1,200167412
	Fejlesztési cél	0	0	0	0
	Kedvezményezett csoport	1,442283554	0	0	1,442283554
	Minden, megyén belüli jogosult számára pályázható	2,765376795	0,335752831	0,763484348	3,864613974
	Ellenőrzés:	4,807611846	0,625937418	1,073515675	6,50706494

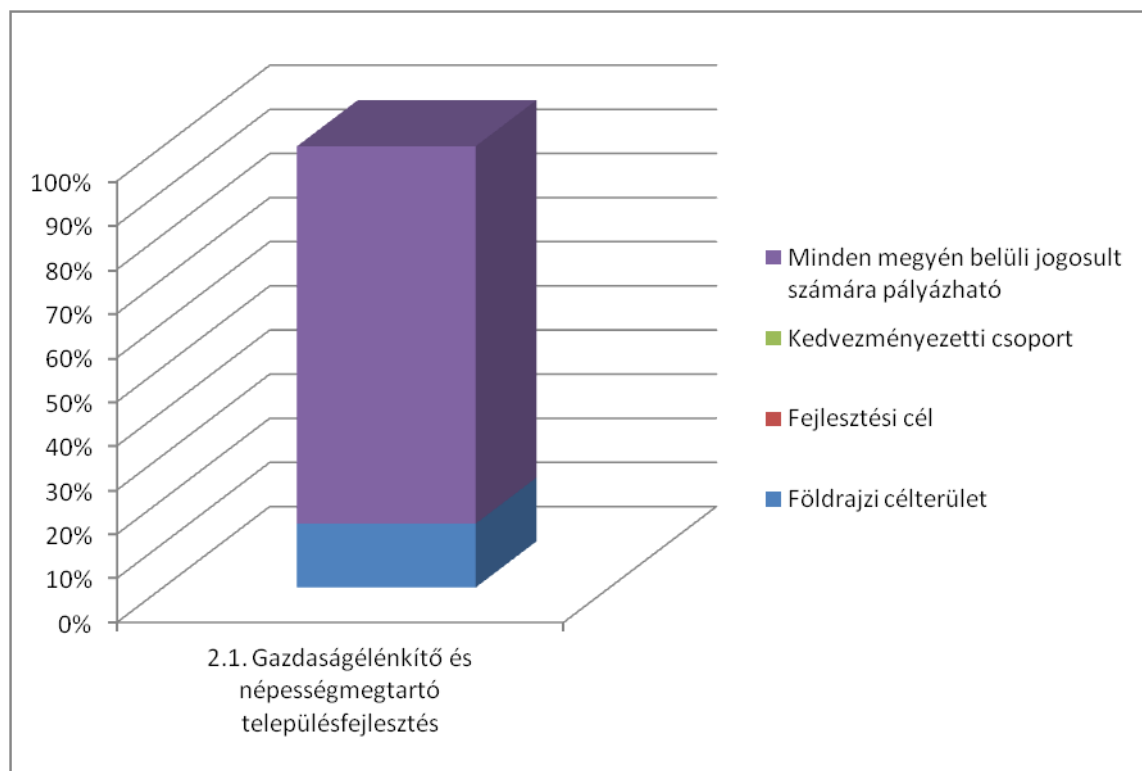
Az 5-ös prioritás 5.1-es Foglalkoztatás növelést célzó megyei (mint kedvezményezett célcsoportnak 30% jár) és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) intézkedésére a prioritási keretösszeg 73,89%-a jut, amely 4,808 Mrd Ft-ot jelent (a mezőkovácsházi járásban 400 millió forintot, a sarkadi járásban 200 millió forintot), az 5.2 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programokra 9,61%, 0,626 Mrd Ft-ot (ebből a mezőkovácsházi járásban 210 millió forint, a sarkadi járásban 80 millió forint) , 5.3 Helyi közösségi programok megvalósítására 16,5%, 1,074 Mrd Ft-ot tartalmaz a program (a mezőkovácsházi járásban 210 millió forintot, a sarkadi járásban 100 millió forintot).

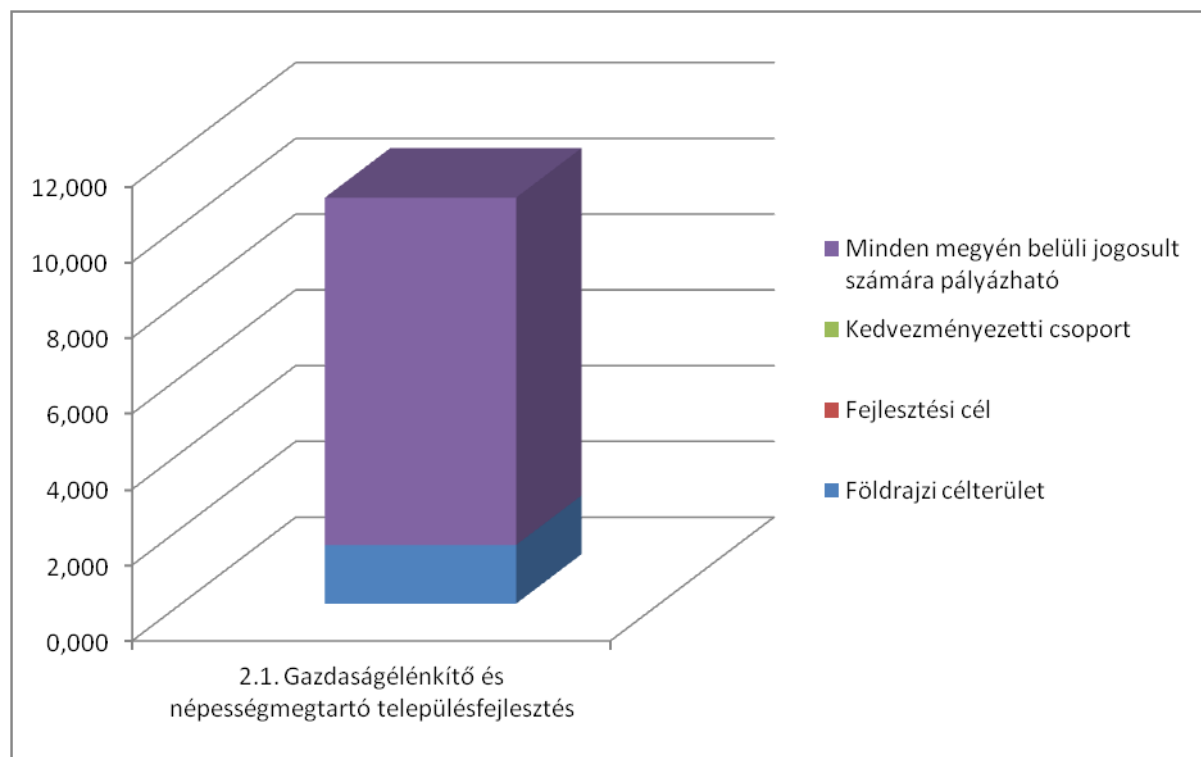
A megye az 1.1-es intézkedés forráskeretének 27%-át allokálja a földrajzi célterület szerinti lehatárolásra (ebből a mezőkovácsházi járásnak 1,5 milliárd forintot; a sarkadi járásnak 750 millió forintot); az 1.2 Társadalmi, környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztésen belül 25%-át különítette el (a mezőkovácsházi járásban 1,0 milliárd forint; a sarkadi járásban pedig 300 millió forint), az 1.3 A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztésen belül 32 %-a jut (ebből a mezőkovácsházi járásnak 700 millió forint értékben, a sarkadi járásnak 500 millió forint értékben); míg az 1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével intézkedésen belül pedig a 29%-át allokálta földrajzi célterület szerinti lehatárolásra (ebből a mezőkovácsházi járásnak 800 millió forintot, a sarkadi járásnak 500 millió forintot).

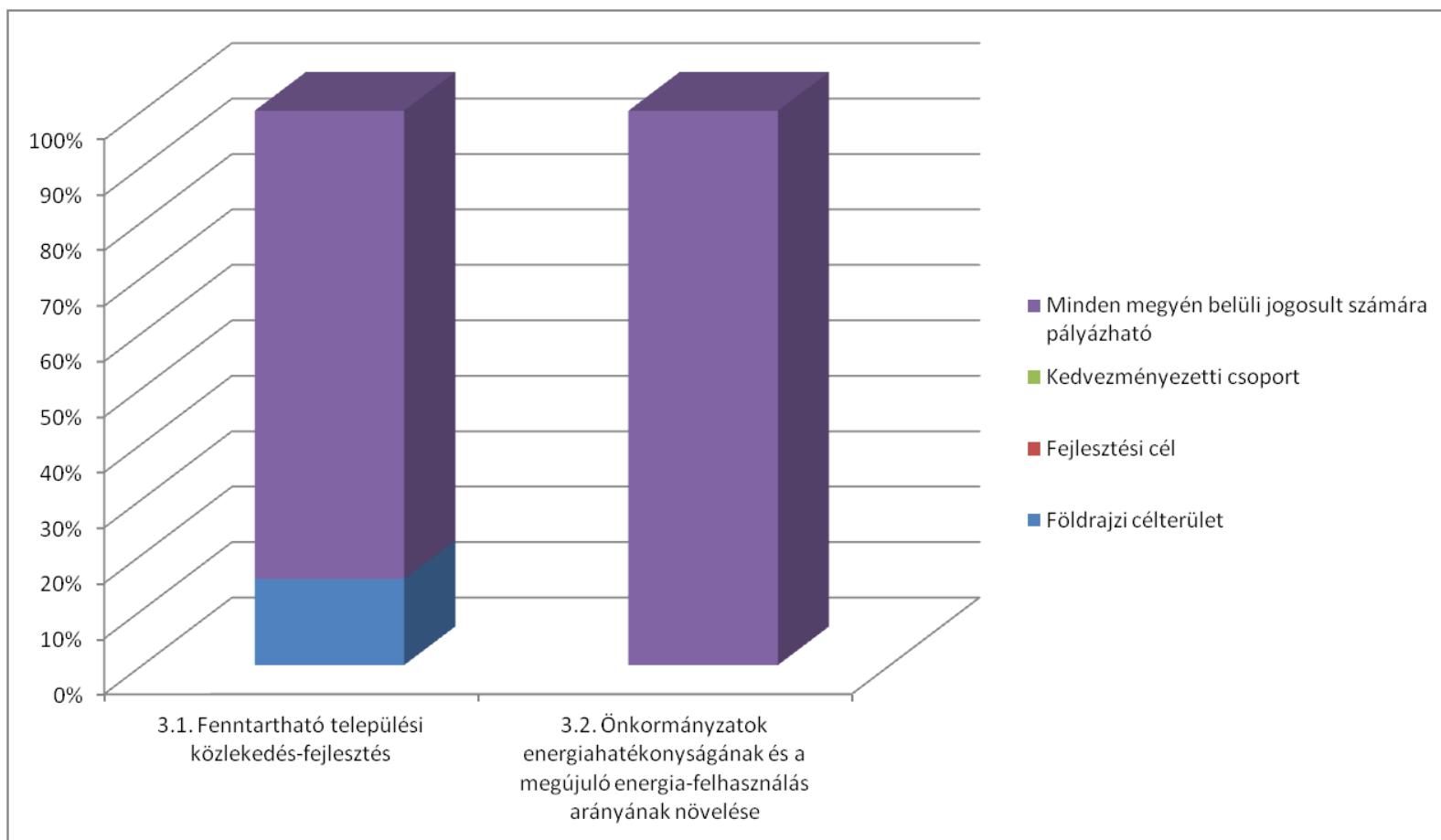
A megye az 1-es prioritás forráskeretének 27%-át allokálja az 1.1 Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztésére a földrajzi célterületen (ebből a mezőkovácsházi járásnak 1,5 milliárd forintot; a sarkadi járásnak 750 millió forintot); az 1.2 Társadalmi, környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztésre 25%-át különítette el (a mezőkovácsházi járásban 1,0 milliárd forint; a sarkadi járásban pedig 300 millió forint), az 1.3 A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztésre 32 %-a jut (ebből a mezőkovácsházi járásnak 700 millió forint értékben, a sarkadi járásnak 500 millió forint értékben); az 1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével intézkedésre pedig a 29%-át allokálta (ebből a mezőkovácsházi járásnak 800 millió forintot, a sarkadi járásnak 500 millió forintot).

A 2-es prioritás egyetlen intézkedésére, a 2.1 Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztésre összesen 10,721 Mrd Ft jut, ebből a mezőkovácsházi járásnak 1,2 milliárd forint, a sarkadi járásnak 350 millió forint.

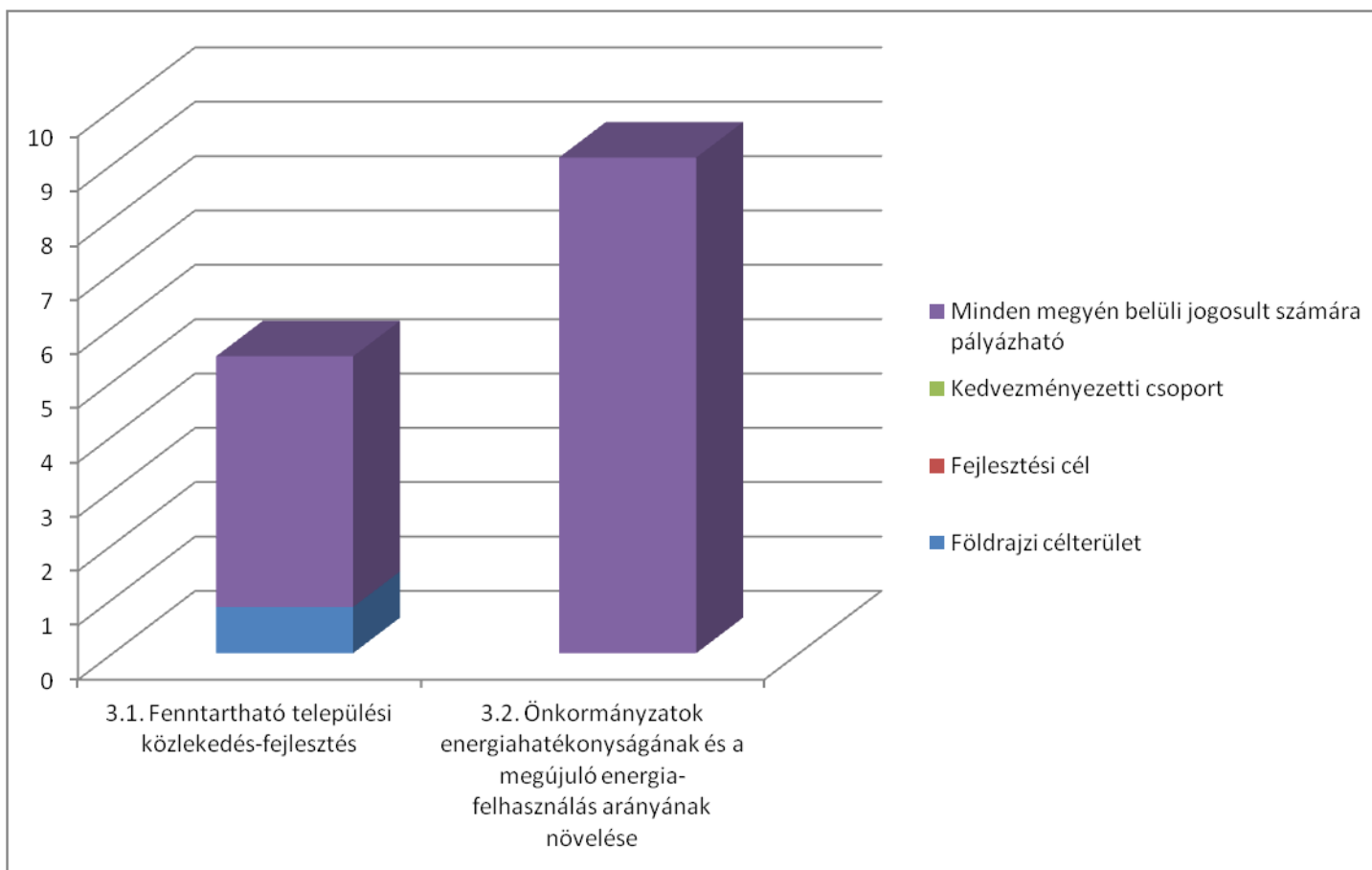
A 2-es prioritás egyetlen intézkedésére, a 2.1 Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztésre összesen 10,721 Mrd Ft jut, ebből a mezőkovácsházi járásnak 1,2 milliárd forint, a sarkadi járásnak 350 millió forint.

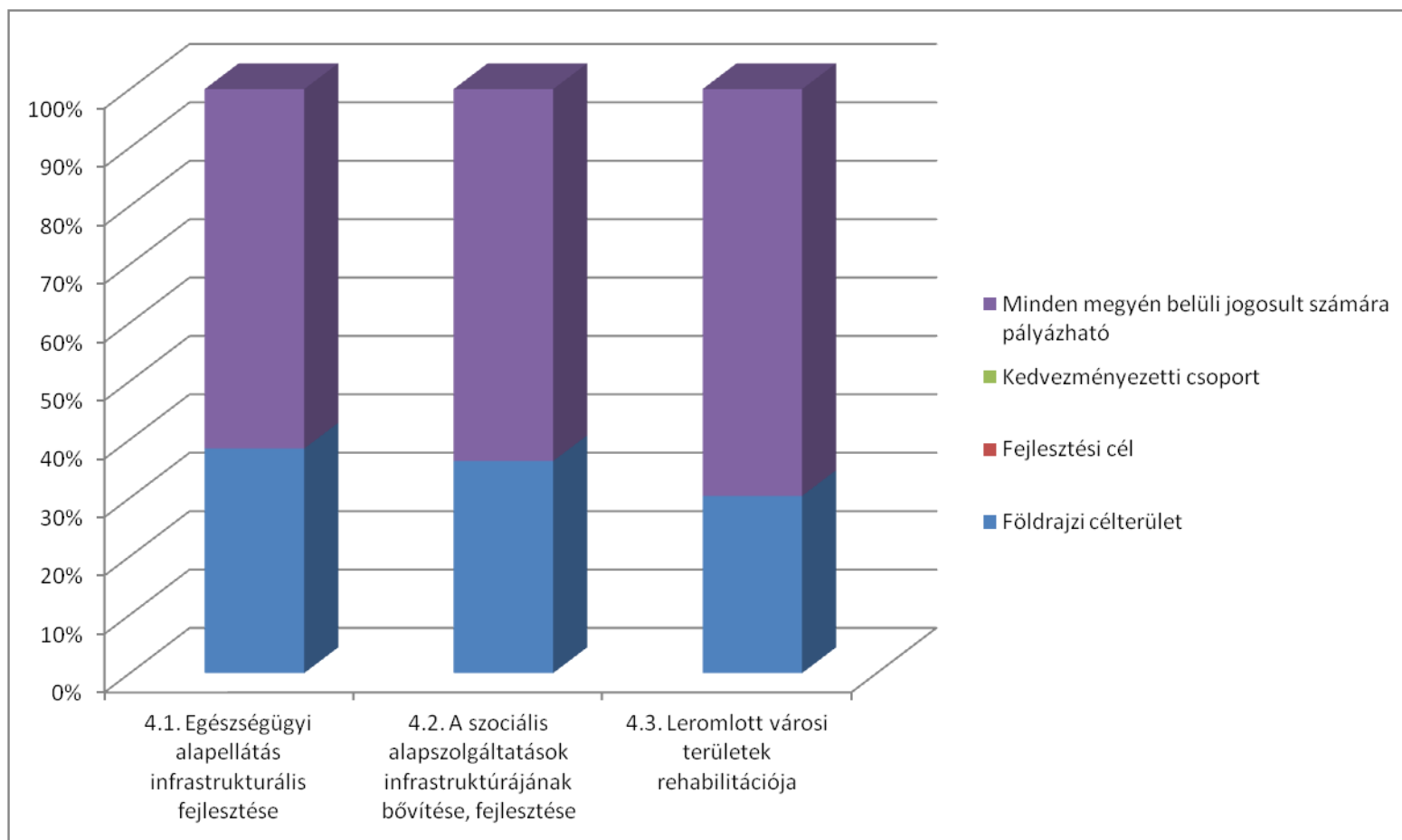
3.2 lehatárolás indoklása:

Az energiahatékonysági beruházások területén nagy érdeklődés figyelhető meg a megye számos szereplőjétől. Így ezen az intézkedésen nem indokolt a lehatárolás a teljes összeg szabadon pályázhatósága érdekében.

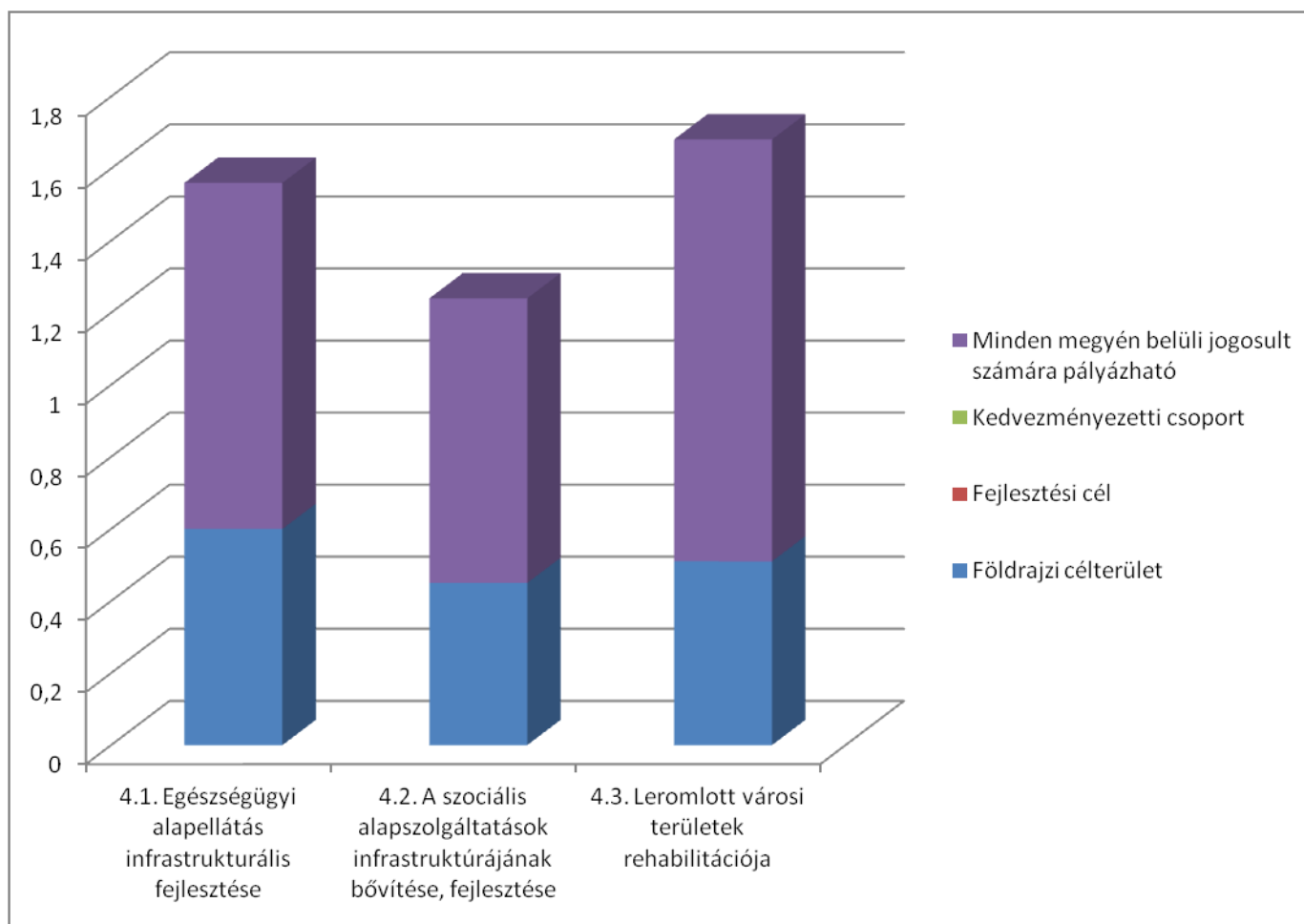
A 3-as prioritás forráskeretének 37,45%-át, 5,461 Mrd Ft-ot 3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztésre tervezte a BMÖ, ebből a mezőkovácsházi járásra 500 millió forintot, a sarkadi járásra 350 millió forintot.

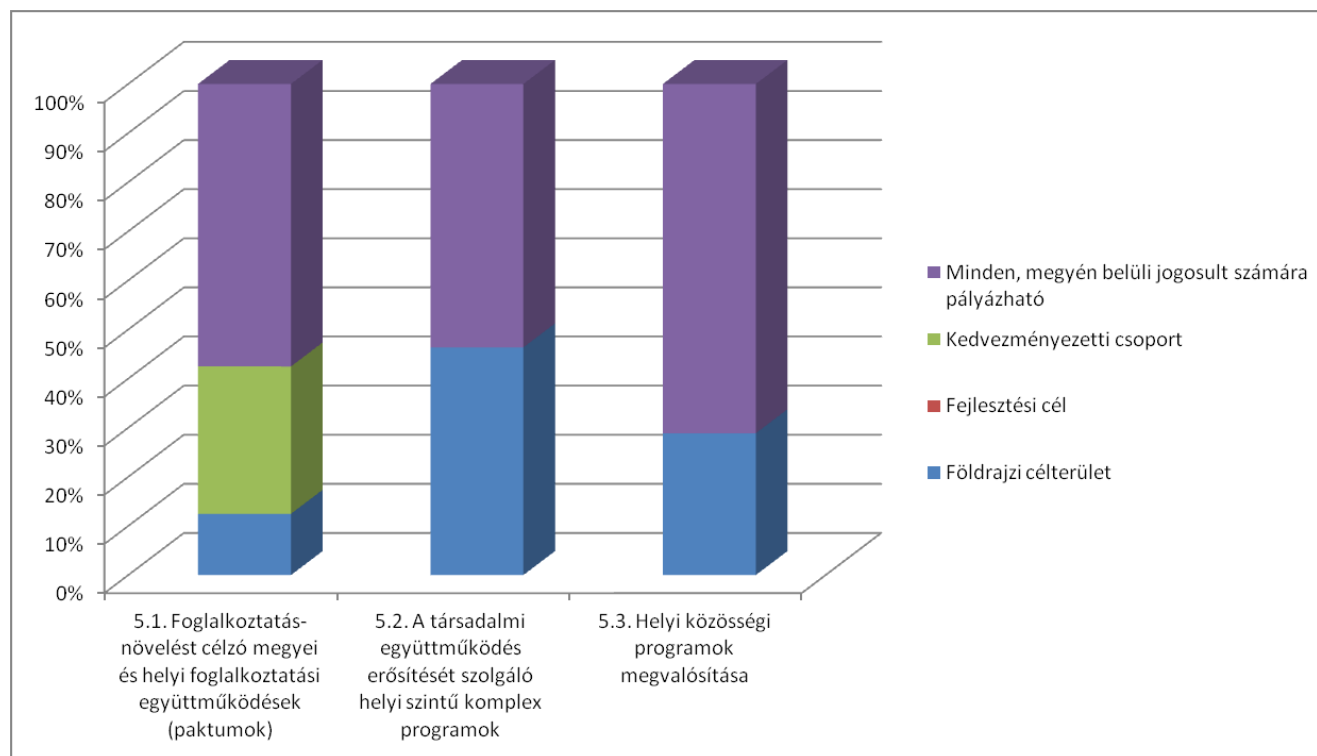
A 3-as prioritás forráskeretének 37,45%-át, 5,461 Mrd Ft-ot 3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztésre tervezte a BMÖ, ebből a mezőkovácsházi járásra 500 millió forintot, a sarkadi járásra 350 millió forintot.

A 4-es prioritásra jutó keretösszeg a következőképpen oszlik meg: 4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése 34,82 %, 1,56 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 400 millió forint, a sarkadi járásban 200 millió forint); 4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése 27,67%, 1,24 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 300 millió forint, a sarkadi járásban 150 millió forint); 4.3 Leromlott városi területek rehabilitációja 37,51%, 1,681 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 310 millió forint, a sarkadi járásban 200 millió forint).

A 4-es prioritásra jutó keretösszeg a következőképpen oszlik meg: 4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése 34,82 %, 1,56 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 400 millió forint, a sarkadi járásban 200 millió forint); 4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése 27,67%, 1,24 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 300 millió forint, a sarkadi járásban 150 millió forint); 4.3 Leromlott városi területek rehabilitációja 37,51%, 1,681 Mrd Ft (ebből a mezőkovácsházi járásban 310 millió forint, a sarkadi járásban 200 millió forint).

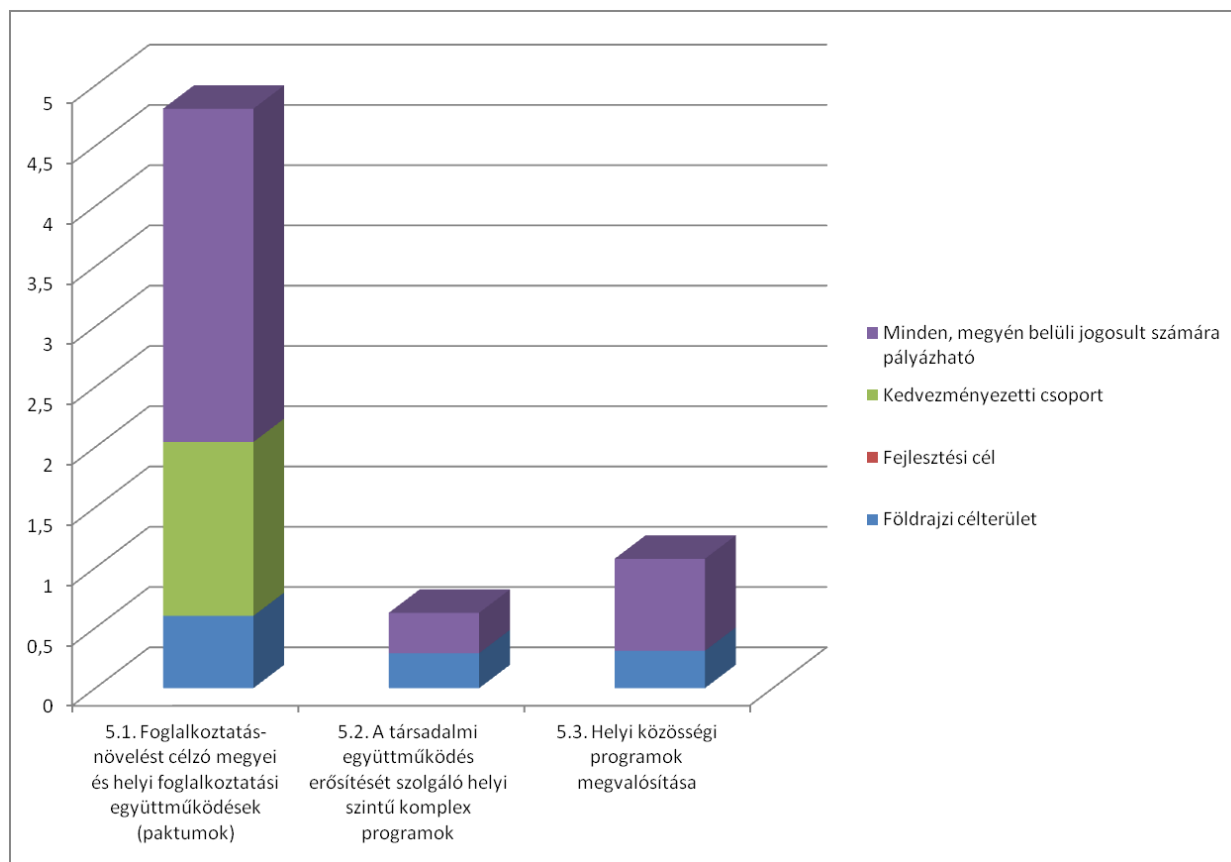
5.1 lehatárolás indoklása: Megyei foglalkoztatási paktum 1,442 Mrd Ft

A TOP ezen intézkedésre vonatkozó követelményei alapján a pontszerű, egymástól elkülönülő fejlesztések helyett a komplex, megyei fejlesztéspolitikai célokat követő megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések támogatása indokolt, amelyek a TOP más intézkedéseiből finanszírozott projektek hatását erősítik, azokkal szinergiában valósulhatnak meg.

Ennek megfelelően, valamint az Irányító Hatóság iránymutatásai alapján az 5.1 intézkedés keretösszeg (4,808 Mrd Ft) 30%-ának (1,442 Mrd Ft) elkülönítése indokolt a kiemelt kedvezményezett csoportok kategóriába, mivel a megyei paktum létrehozása és működtetése a megyei önkormányzat feladataihoz kapcsolódik. A végrehajtásban a munkaügyi szakigazgatási szerv is fontos szerepet kap.

A megyei keret ütemezése a következő: 1 Mrd + 0,442 Mrd, míg a helyi paktumok ütemezése 2 Mrd + 1,366 Mrd Ft a 2016 2. negyedévében, illetve 2019. első félévében megtett kötelezettségvállalások szerint.

Az 5-ös prioritás 5.1-es Foglalkoztatás növelést célzó megyei (mint kedvezményezett csoportnak) és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) intézkedésére a prioritási keretösszeg 73,89%-a jut, amely 4,808 Mrd Ft-ot jelent (a mezőkovácsházi járásban 400 millió forintot, a sarkadi járásban 200 millió forintot), az 5.2 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programokra 9,61%, 0,626 Mrd Ft-ot (ebből a mezőkovácsházi járásban 210 millió forint, a sarkadi járásban 80 millió forint), 5.3 Helyi közösségi programok megvalósítására 16,5%, 1,074 Mrd Ft-ot tartalmaz a program (a mezőkovácsházi járásban 210 millió forintot, a sarkadi járásban 100 millió forintot).

Az 5-ös prioritás 5.1-es Foglalkoztatás növelést célzó megyei (mint kedvezményezett célcsoportnak 30% jár) és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) intézkedésére a prioritási keretösszeg 73,89%-a jut, amely 4,808 Mrd Ft-ot jelent (a mezőkovácsházi járásban 400 millió forintot, a sarkadi járásban 200 millió forintot), az 5.2 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programokra 9,61%, 0,626 Mrd Ft-ot (ebből a mezőkovácsházi járásban 210 millió forint, a sarkadi járásban 80 millió forint) , 5.3 Helyi közösségi programok megvalósítására 16,5%, 1,074 Mrd Ft-ot tartalmaz a program (a mezőkovácsházi járásban 210 millió forintot, a sarkadi járásban 100 millió forintot).

Felhasználási módok közötti megosztás indoklása:

A Békés Megyei Önkormányzat kiemelt célja, hogy a 2014-2020-as fejlesztési időszakra TOP-ból lehívható támogatási összegekből, az egyenletes fejlődés érdekében, minél nagyobb arányban, minél több szereplő juthasson forráshoz. Viszont a helyi, megyében meglévő problémák megfelelő kezelésének biztosítása érdekében, szükségesnek találtuk a források bizonyos mértékben történő felhasználási módok általi lehatárolását, különösen a „*A kedvezményezett járások besorolásáról*” szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet terminológiája szerint.

Földrajzi célterület lehatárolás:

I. A komplex program megalapozása

2015 január 1-től hatályba lépett „*A kedvezményezett járások besorolásáról*” szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R1) 2. ill. 3. melléklete Békés megyében a **sarkadi és a mezőkovácsházi járásokat nevesíti komplex programmal fejlesztendő járásokként**¹.

Békés Megye Területfejlesztési 2014-2020 Programjának Stratégiai Programja (a továbbiakban: Stratégiai Program) a megye területfejlesztési koncepciójából átemelt célrendszernek megfelelően alapvető **fejlesztési elvként fogalmazza meg** - az R1-ben is szereplő - a társadalmi, gazdasági kohézió erősítésének szükségességét a **sarkadi és a mezőkovácsházi járások tekintetében**. A Stratégiai Program a fenti periférikus helyzetű területeken a következő problematikus kihívások kezelésének szükségességét sürgeti:

- **alacsony aktivitási ráta**
- **alacsony szintű képzettség**
- **periférikus helyzetű települések rossz minőségű bekötő úthálózata.**

Az R1-ben meghatározott lehatárolás és a megyei feltáró dokumentumok alapvetéseinek egyértelmű összhangját a **Békés Megyei Integrált Területi Programnak (a továbbiakban: ITP) is figyelembe kell vennie**, egy a kifejezetten a két járásra célzó komplex fejlesztési programon keresztül (a továbbiakban: Komplex Fejlesztési Program). A komplexitás megvalósulása több dimenzióval bír, egyrészt a TOP és a többi OP között (EFOP, GINOP, VP) ill. az egyes egymásra épülő TOP intézkedéseken belül.

II. A Komplex Program felépítése a mezőkovácsházi járásra

A Komplex Program fő célja, hogy Békés megye Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérse, a hazai megújuló agrárium szervező ereje lehessen. Ennek érdekében a megyei stratégia célul tűzte ki a szociálisan integrált gazdaságfejlesztés megvalósítását, melyhez a program minden szegmensében illeszkedik. A **Komplex Program keretében foglalkoztatás-bővítést szolgáló gazdaságfejlesztési akciókat és a fenntarthatóságukat erősítő fejlesztéseket szükséges generálni és támogatni!**

¹ **Komplex programmal fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország lakónépességének 10%-a él

A program TOP-os kiindulása az **1.1-es intézkedés keretén belül végrehajtandó 1,5 milliárd forint értékű „Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése”** típusú projektek keretében létrejövő termelési alpinfrastruktúra beruházások, melyekhez - a megyei éléskamra szerepet erősítő - elsősorban élelmiszeripari feldolgozó kapacitásokat kiépítő VP-s projekteket és GINOP-es projekteket szükséges kapcsolni. (GINOP-1.1.1, GINOP-1.2.4, GINOP-1.2.5, GINOP-1.2.1, GINOP-1.2.3 intézkedéseken keresztül inkubátorházak, ipari parkok és logisztikai szolgáltató központok fejlesztése, KKV-k termelési kapacitásainak bővítése, tovább a VP keretén belül támogatható feldolgozóipari kapacitásbővítések rövid ellátási láncok kialakítása mentén.)

A fenti termelési kapacitások bővítését szolgálná ki a térségben végrehajtás alatt álló, 450 fős főként növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozó közmunka pilot projekt (ún. BM-pilot projekt), melynek célja, hogy híd szerepet töltsön be a humánerőforrás-fejlesztésbe bevont célcsoportok munkatapasztalat-szerzése és a későbbi valós versenyipiaci körülmények között működő szociális szövetkezetek között.

A városkörnyezet vonzó üzleti környezetének erősítése a **2.1-es „Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés”** intézkedés keretén belül **1,2 milliárd forint** biztosítaná egyrészt **kereskedelmi és szolgáltató terek revitalizálásával** ill. kisebb részben népességmegtartáshoz hozzájáruló fejlesztésekkel.

A gazdaságfejlesztés fent részletezett logikáját támogatná - mind TOP, VP, GINOP, BM-pilot - oldaláról a TOP **„1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés”** intézkedésének keretén belül megvalósítható **útfelújítási projektek** (4-5 számjegyű bel-és külterületi, ill. belterületi utak tekintetében) **700 millió forint értékben**, valamint **„3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés”** intézkedés keretén belül **500 millió forintos** lehatárolás, melyek a helyi gazdaságfejlesztés dinamizálásának fontos és megkerülhetetlen elemi termelési és értékesítési aspektusokból is².

A szerteágazó (GINOP, VP, BM-pilot) fejlesztés munkaerőigényének növekedését **TOP-ból** kísérné még az **„5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)”** is **400 millió forint értékben a foglalkoztatáshoz közvetlenül kapcsolható képzési és bérköltségek támogatásán keresztül**, mely a jelenleg futó területi munkaerő-piaci információs rendszer-projekt résztvevőire és informatikai rendszerére építve, azt kibővítve valósítható meg.

A turizmusban mutatkozó gazdaságfejlesztési potenciál (foglalkoztatás-bővítés, multiplikátor növekedésösztönzés) kiaknázására **1,0 milliárd forint segíti a 1.2 „Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés”** intézkedés keretében megvalósított turisztikai projektek végrehajtását. A forrás több attrakció fejlesztését is támogathatja, de kiemelni

² Magyarországon a közlekedésfejlesztésben jelentős különbség van az ország gazdaságilag fejlettebb és fejletlenebb térségei között. Országos vidéki átlagban 100 m²-re vetítve 32,9 km közút jut, Békés megyében mindössze 25,6 km. További gondot okoz a meglévő utak rossz állapota és az úthálózat korszerűtlensége. A kistérségi szinten a nem megfelelő közlekedési hálózat akadályozza a fejletlenebb területek és települések fejlődését, továbbá a határon átmenő tranzitforgalmat. A regionális és a helyi elérhetőség szempontjából a határ menti területeken a legrosszabb a helyzet. Általánosságban tehát kijelenthetjük, hogy a nem megfelelő műszaki állapotú és szolgáltatási szintű, illetve hálózatilag hiányos közlekedési infrastruktúra igen hátrányosan érinti az határrégió gazdasági és társadalmi fejlődését

szükséges, hogy a mezőkovácsházi járásban most is található olyan - csak az utóbbi években több száz millió forintból fejlesztett - turisztikai csomópont³, mely éves szinten 100.000 főnél több látogatót vonz, de 150.000 fős rendezvényt is lebonyolított már, így egymaga is jelentős fejlesztéseket képes megvalósítani, lehetőséget teremtve a helyi adottságok még alaposabb kiaknázására, a térség turisztikai versenyképességének növelésére, új munkahelyek létrehozására.

A komplex fejlesztés mentén felmerülhet (a járásszékhelyeken kívül Battonya, Mezőhegyes, Medgyesegyháza városokban) szociális város rehabilitációs projektek végrehajtásának szükségessége is, annak érdekében, hogy a leszakadással veszélyeztetett területeken megnyilvánuló társadalmi–gazdasági–fizikai problémák kezelésére hosszabb távon is sor kerülhessen. A **rehabilitációs projektek akcióterületei szorosan illeszkednek a Komplex Program által érintett munkaerő lakókörnyezetéhez. A fenti projektek a „4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja” intézkedés keretében hajthatóak végre 310 millió forint értékben.**

TOP 5.2 intézkedése keretén belül végrehajtandó **„A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok” 210 millió forint értékű humánerőforrás fejlesztése**, mely a 2007-2013-as időszakban a térségben sikeresen megvalósított TÁMOP-programok eredményeire támaszkodik. Az elmúlt időszakban kísérleti programok zajlottak lakosság általános egészségfejlesztése, a mélyszegény családok társadalmi integrációja területén, s jelenleg is tartanak a korszerű életvezetési módszereket elterjesztő, illetve a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő gyakorlatorientált képzések megvalósítását célzó TÁMOP-programok⁴. A fenti programok sarkalatos célja, hogy a TOP-ból, és a GINOP-ból megvalósuló beruházásokhoz megfelelő minőségű munkaerőt biztosítson. A program által elérni kívánt célcsoporttagok száma mintegy nagyságrendileg 10.000 fő, ahol a célcsoport-szegmensek gyermekek, szülők, családok, tanulók, aktív és inaktív munkavállalók, munkaadók, munkaerő-piaci szervezetek, képzők, egészségügyi és szociális intézmények egyaránt lehetnek. A TOP-ban tervezett fenti program az érintett társadalmi csoportok önálló jövedelemszerzésre való képességének kialakítására és fejlesztésére, és a munkaerő-piaci hátrányok újratermelődésének megállítására koncentrál, akár a leszakadással veszélyeztetett csoportok jövedelemszerzésre való képessé tételét támogató szociális munkán keresztül. Az 5.2-es intézkedés kimeneti oldalán megjelenő kondicionált potenciális munkaerőt a TOP 1.1, VP-s és GINOP-os fejlesztések szívnák föl.

A részletezett Komplex Program eredményeinek népszerűsítése a TOP **„5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása” helyi identitást erősítő akciók** és rendezvények keretén belül kerülnének bemutatásra - kísérőprojekteként. Az intézkedésre allokált dedikált forrás **210 millió forint**. Ezen intézkedés keretében a települési identitást erősítő, inkább kulturális jellegű akciók valósulnának meg, kiegészítve a komplex fejlesztéseket.

³ Egyedülálló módon komoly attrakciókat vonultat fel: ifjúsági szálló, állatsimogató, őshonos állatbemutató, quad pálya, rendezvényhelyszínek, vallási értékek stb.

⁴Ezek a programok egyébként **jóval komplexebb programok, mint a TOP-ban megfogalmazott foglalkoztatási paktumos fejlesztések.**

A fenti zömében gazdaságfejlesztési akciók mellé a komplex programmal fejlesztendő mezőkovácsházi járás társadalmi felemelkedésének támogatásához, és a járás nem városi jogállású települései gazdálkodásának stabilizálásához, továbbá a fenti települések által nyújtott alapvető közszolgáltatások színvonalának emeléséhez

- **800 millió forint került elkülönítésére „1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása” ;**
- **400 millió forint került elkülönítésre „4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése” ;**
- **és 300 millió forint pedig „4.2 A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése”**

intézkedések terhére

III. A Komplex Program összefüggéseinek bemutatása – mezőkovácsházi járás

A TOP-on belüli folyamat	A TOP intézkedés neve	Az allokált összeg járásonként (millió forint)	Az intézkedés célja	Kapcsolódás, integritás
1	Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése (1.1)	1 500	Az élelmiszeripar üzleti alpinfrastruktúra kínálatának megteremtésének	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. ERFA 2.1, ESZA 5.1
2	Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés (2.1)	1 200	A városkörnyezet vonzó üzleti környezetének erősítése	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. 1.1
3	A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés (1.3)	700	A termelési kapacitások fizikai elérhetőségének javítása útfejlesztési projektekkel	VP, GINOP, BM Pilot ill. ESZA 5.2, és 5.1, és ERFA 1.1
4	Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (3.1)	500	A termelési kapacitások fizikai elérhetőségének javítása kerékpárút fejlesztésekkel	VP, GINOP, BM Pilot ill. ESZA 5.2, és 5.1, és ERFA 1.1
5	Foglalkoztatás-növelését célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) (5.1)	400	Foglalkoztatáshoz közvetlenül kapcsolható képzési és bérköltségek támogatás	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. 5.2, és 1.1
6	Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés (1.2)	1 000	Munkahelyteremtést támogató attrakciófejlesztés	EFOP,VP, GINOP, 5.2
7	Leromlott városi területek rehabilitációja (4.3)	310	A városi területek társadalmi–gazdasági–fizikai problémáinak enyhítése	2007-2013 EFOP, ill. 20014-2020 EFOP, BM Pilot, ERFA 2.1, ESZA 5.2
8	A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével (1.4)	800	Az közszolgáltatások színvonalának emelése nagyban javíthatja a települések által biztosított életkörülményeket.	EFOP,VP ill. 1.1 és 5.2, 5.3
9	A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (5.2)	210	Jövedelemszerzésre való képessé tétel mentális és fizikai oldalon, nem munkavállalással összefüggésben	2007-2013 EFOP, ill. 20014-2020 EFOP, ERFA 1.1, ERFA 4.3

10	Helyi közösségi programok megvalósítása (5.3)	210	Kísérőprojekt a komplex program bemutatásán keresztül a helyi identitás erősítése	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. 5.2, és 1.1 és 5.2 és 4.3
11	Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (4.1)	400	Az közszolgáltatások színvonalának emelése nagyban javíthatja a települések által biztosított életkörülményeket.	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot
12	A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (4.2)	300		
	Összesen mezőkovácsházi járás - komplex	7 530		

IV. A Komplex Program felépítése a sarkadi járásra

A Komplex Program fő célja, hogy Békés megye Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérse, a hazai megújuló agrárium szervező ereje lehessen. Ennek érdekében a megyei stratégia célul tűzte ki a szociálisan integrált gazdaságfejlesztés megvalósítását, melyhez a program minden szegmensében illeszkedik. **A Komplex Program keretében foglalkoztatás-bővítést szolgáló gazdaságfejlesztési akciókat és a fenntarthatóságukat erősítő fejlesztéseket szükséges generálni és támogatni!**

A program TOP-os kiindulása az **1.1-es intézkedés keretén belül végrehajtandó 750 millió forint értékű „Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése”** típusú projektek keretében **létrejövvő termelési alapinfrastruktúra beruházások**, melyekhez - a megyei éléskamra szerepet erősítő - elsősorban élelmiszeripari feldolgozó kapacitásokat kiépítő VP-s projekteket és GINOP-es projekteket szükséges kapcsolni. (GINOP-1.1.1, GINOP-1.2.4, GINOP-1.2.5, GINOP-1.2.1, GINOP-1.2.3 intézkedéseken keresztül inkubátorházak, ipari parkok és logisztikai szolgáltató központok fejlesztése, KKV-k termelési kapacitásainak bővítése, tovább a VP keretén belül támogatható feldolgozóipari kapacitásbővítések rövid ellátási láncok kialakítása mentén.)

A városkörnyezet vonzó üzleti környezetének erősítése **a 2.1-es „Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés” intézkedés keretén belül 350 millió forint** biztosítaná egyrészt **kereskedelmi és szolgáltató terek revitalizálásával** ill. kisebb részben népességmegtartáshoz hozzájáruló fejlesztésekkel.

A gazdaságfejlesztés fent részletezett logikáját támogatná - mind TOP, VP, GINOP, BM-pilot - oldaláról a TOP **„1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés”** intézkedésének keretén belül megvalósítható **útfelújítási projektek** (4-5 számjegyű bel-és külterületi, ill. belterületi utak tekintetében) **500 millió forint értékben**, valamint **„3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés”** intézkedés keretén belül **350 millió forintos** lehatárolás, melyek a helyi gazdaságfejlesztés dinamizálásának fontos és megkerülhetetlen elemi termelési és értékesítési aspektusokból is⁵.

⁵ Magyarországon a közlekedésfejlesztésben jelentős különbség van az ország gazdaságilag fejlettebb és fejletlenebb térségei között. Országos vidéki átlagban 100 m²-re vetítve 32,9 km közút jut, Békés megyében mindössze 25,6 km. További gondot okoz a meglévő utak rossz állapota és az úthálózat korszerűtlensége. A kistérségi szinten a nem megfelelő közlekedési hálózat akadályozza a fejletlenebb területek és települések fejlődését, továbbá a határon átmenő tranzitforgalmat. A regionális és a helyi elérhetőség szempontjából a határ

A szerteágazó (GINOP, VP) fejlesztés munkaerőigényének növekedését **TOP-ból kísérné még az „5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)” is 200 millió forint értékben a foglalkoztatáshoz közvetlenül kapcsolható képzési és bérköltségek támogatásán keresztül**, mely a jelenleg futó területi munkaerő-piaci információs rendszer-projekt résztvevőire és informatikai rendszerére építve, azt kibővítve valósítható meg.

A turizmusban mutatkozó gazdaságfejlesztési potenciál (foglalkoztatás-bővítés, multiplikátor növekedésösztönzés) kiaknázására **300 millió forint segíti a 1.2 „Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés”** intézkedés keretében megvalósított turisztikai projektek megvalósítását. A sarkadi járás vízjárta területeinek flórája és faunája valamint a járási települések ipari tevékenység által eddig nem károsított kül- és belterületi értékeinek bemutatása elsősorban a kerékpáros, vízi- vagy lovas turizmus megtelepedésének jótékony hatásai révén válhat akár a legnagyobb foglalkoztató ágazattá. Lehetőség nyílik az egykori hagyományos kézműipar és a vidéki életmódtól elválaszthatatlan agrárgazdaság kulturált bemutatására. A települések korábbi fejlesztési terveik összehangolása révén, figyelemmel a környező nagyobb települések turisztikai kínálatára (Békéscsaba, Békés, Gyula, Nagyszalonta) eredményesen léphetnek színre. A turizmus, mint kitörési pont elérése, fejlesztése a járás számára elsődleges jelentőségű.

A komplex fejlesztés mentén felmerülhet a járásszékhelyeken szociális város rehabilitációs projektek végrehajtásának szükségessége is, annak érdekében, hogy a leszakadással veszélyeztetett területeken megnyilvánuló társadalmi–gazdasági–fizikai problémák kezelésére hosszabb távon is sor kerülhessen. **A rehabilitációs projektek akcióterületei szorosan illeszkednek a Komplex Program által érintett munkaerő lakóköznyezetéhez. A fenti projektek a „4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja” intézkedés keretében hajthatók végre 200 millió forint értékben.**

TOP 5.2 intézkedése keretén belül végrehajtandó **„A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok” 80 millió forint értékű humánerőforrás fejlesztése**. Az elmúlt időszakban kísérleti programok zajlottak lakosság általános egészségfejlesztése, a mélyszegény családok társadalmi integrációja területén, s jelenleg is tartanak a korszerű életvezetési módszereket elterjesztő, illetve a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő gyakorlatorientált képzések megvalósítását célzó TÁMOP-programok⁶. A fenti programok sarkalatos célja, hogy a TOP-ból, és a GINOP-ból megvalósuló beruházásokhoz megfelelő minőségű munkaerőt biztosítson. A program által elérni kívánt célcsoporttagok száma mintegy nagyságrendileg 10.000 fő, ahol a célcsoport-szegmensek gyermekek, szülők, családok, tanulók, aktív és inaktív munkavállalók, munkaadók, munkaerő-piaci szervezetek, képzők, egészségügyi és szociális intézmények egyaránt lehetnek. A TOP-ban tervezett fenti program az érintett társadalmi csoportok önálló jövedelemszerzésre való képességének

menti területeken a legrosszabb a helyzet. Általánosságban tehát kijelenthetjük, hogy a nem megfelelő műszaki állapotú és szolgáltatási szintű, illetve hálózati hiányos közlekedési infrastruktúra igen hátrányosan érinti az határrégió gazdasági és társadalmi fejlődését

⁶Ezek a programok egyébként jóval komplexebb programok, mint a TOP-ban megfogalmazott foglalkoztatási paktumos fejlesztések.

kialakítására és fejlesztésére, és a munkaerő-piaci hátrányok újratermelődésének megállítására koncentrál, akár a leszakadással veszélyeztetett csoportok jövedelemszerzésre való képessé tételét támogató szociális munkán keresztül. Az 5.2-es intézkedés kimeneti oldalán megjelenő kondicionált potenciális munkaerőt a TOP 1.1, VP-s és GINOP-os fejlesztések szívnák föl.

A részletezett Komplex Program eredményeinek népszerűsítése a TOP **„5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása” helyi identitást erősítő akciók** és rendezvények keretén belül kerülnének bemutatásra - kísérőprojekteként. Az intézkedésre allokált dedikált forrás **100 millió forint**. Ezen intézkedés keretében a települési identitást erősítő, inkább kulturális jellegű akciók valósulnának meg, kiegészítve a komplex fejlesztéseket.

A fenti zömében gazdaságfejlesztési akciók mellé a komplex programmal fejlesztendő mezőkovácsházi járás társadalmi felemelkedésének támogatásához, és a járás nem városi jogállású települései gazdálkodásának stabilizálásához, továbbá a fenti települések által nyújtott alapvető közszolgáltatások színvonalának emeléséhez

- **500 millió forint került elkülönítésére „1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása” ;**
- **200 millió forint került elkülönítésre „4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése” ;**
- **és 150 millió forint pedig „4.2 A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése”**

intézkedések terhére.

V. A Komplex Program összefüggéseinek bemutatása – sarkadi járás

A TOP-on belüli folyamat	A TOP intézkedés neve	Az allokált összeg (millió forint)	Az intézkedés célja	Kapcsolódás, integritás
1	Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése (1.1)	750	Az élelmiszeripar üzleti alpinfrastruktúra kínálatának megteremtésének.	EFOP,VP, GINOP ill. ERFA 2.1, ESZA 5.1
2	Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés (2.1)	350	A városkörnyezet vonzó üzleti környezetének erősítése.	EFOP,VP, GINOP ill. 1.1
3	A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés (1.3)	500	A termelési kapacitások fizikai elérhetőségének javítása útfejlesztési projektekkel.	VP, GINOP ill. ESZA 5.2, és 5.1, és ERFA 1.1
4	Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (3.1)	350	A termelési kapacitások fizikai elérhetőségének javítása útfejlesztési projektekkel.	VP, GINOP ill. ESZA 5.2, és 5.1, és ERFA 1.1
5	Foglalkoztatás-növelését célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) (5.1)	200	Foglalkoztatáshoz közvetlenül kapcsolható képzési és bérköltségek támogatás.	EFOP,VP, GINOP ill. 5.2, és 1.1
6	Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés (1.2)	300	Munkahelyteremtést támogató attrakciófejlesztés.	EFOP,VP, GINOP, 5.2
7	Leromlott városi területek rehabilitációja (4.3)	200	A városi területek társadalmi–gazdasági–fizikai problémáinak enyhítése.	2007-2013 EFOP, ill. 20014-2020 EFOP, ERFA 2.1, ESZA 5.2
8	A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével (1.4)	500	Az közszolgáltatások színvonalának emelése nagyban javíthatja a települések által biztosított életkörülményeket.	EFOP,VP ill. 1.1 és 5.2, 5.3
9	A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (5.2)	80	Jövedelemszerzésre való képessé tétel mentális és fizikai oldalon, nem munkavállalással összefüggésben.	2007-2013 EFOP, ill. 20014-2020 EFOP, ERFA 1.1, ERFA 4.3
10	Helyi közösségi programok megvalósítása (5.3)	100	Kísérőprojekt a komplex program bemutatásán keresztül a helyi identitás erősítése.	EFOP,VP, GINOP ill. 5.2, és 1.1 és 5.2 és 4.3
11	Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (4.1)	200	Kísérőprojekt az inkább komplex gazdasági program végrehajtásához – a fenti települések által nyújtott alapvető közszolgáltatások színvonalának emelésével.	EFOP,VP, GINOP
12	A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (4.2)	150	Kísérőprojekt az inkább komplex gazdasági program végrehajtásához – a fenti települések által nyújtott alapvető közszolgáltatások színvonalának emelésével.	EFOP,VP, GINOP
	Összesen sarkadi járás - komplex	3680		

AZ ITP INDIKÁTORVÁLLALÁSAI

TOP prioritás/egyedi célkitűzés	Kimeneti indikátor neve	Mértékegysége	A megye által vállalt célérték ITP (2018) - ahol releváns	TOP (2018-as) célértékhez való hozzájárulás mértéke (%) - ahol releváns	Célértéke (2018)	TOP Célértéke (2023)	TOP megyei forráskeret prioritásonként és intézkedésenként	A megye keretösszege prioritásonként és intézkedésenként	A megye aránya a TOP szintű intézkedésre eső teljes keretösszegeből	A megye intézkedésekre eső választott forráskerete	Arány a megye intézkedésenkénti választott forráskeretei alapján	TOP forrás-arányos indikátorértékek	A megye választott intézkedésenkénti forráskeretei alapján számított indikátorértékei	A megye indikátorvállalása	Eltérések magyarázata
1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére							298,45	21,65	7,25%	21,65	7,25%				
1.A	A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe	ha	20	7,27%	275	1373			7,25%		7,25%	99,60	99,60		
1.C	A felújított vagy korszerűsített utak teljes hossza	km	5	7,35%	68	340	51,13	3,71	7,25%	3,71	7,25%	24,67	24,67		
1.D	Fejlesztett, 0-3 éves gyermekek elhelyezését biztosító férőhelyek száma	db	182	7,28%	2500	12500	61,64	4,47	7,25%	4,47	7,25%	906,81	906,81		
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés							147,79	10,72	7,25%	10,72	7,25%				
2.A	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	m2	20239,92	7,25%	279000	1395000	147,79	10,72	7,25%	10,72	7,25%	101199,61	101199,61		
3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken							200,99	14,58	7,25%	14,58	7,25%				
3.A	Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza	km	18	7,50%	240	686			7,25%		7,25%	49,77	49,77		
3.B	Üvegházhatású gázok becsült éves csökkenése	tonna CO ₂ egyenérték	2729,99	7,25%	37631,877	376318,77			7,25%		7,25%	27299,87	27299,87		
4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése							61,77	4,48	7,25%	4,48	7,25%				
4.A	Fejlesztéssel érintett egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok (benne: háziorvos, házi gyermekorvos, fogorvos),	db	14	7,57%	185	925			7,25%		7,25%	67,10	67,10		
4.B	Helyreállított lakóegységek városi területeken	lakóegység	17	7,33%	232	1160	23,17	1,68	7,25%	1,68	7,25%	84,15	84,15		
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés							89,69	6,51	7,25%	6,51	7,25%				
5.A	A foglalkoztatási paktumok keretében munkaerőpiaci programokban résztvevők száma	szám	630	7,34%	8580	42900	66,27	4,81	7,25%	4,81	7,25%	3112,16	3112,16		
Prioritások (szumma)							798,68	57,94	7,25%						
Intézkedések (szumma)							798,68	57,94	7,25%						

4. AZ ITP ÜTEMEZÉSE

	Minden adat automatikusan megjelenik az 1 és 2. munkalapról	2015				2016				2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
Intézkedések	intézkedésre eső összeg	1.né	2.né	3.né	4.né	1.né	2.né	3.né	4.né	1.fé	2.fé	1.fé	2.fé	1.fé	2.fé	1.fé	2.fé	1.fé	2.fé	1.fé	2.fé	1.fé	2.fé
1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	8,296	0	0	0	0,000	0,000	4,000	0,000	0,000	2,198	0,000	1,598	0,000	0,500	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	5,175	0	0	0	0,000	0,000	3,100	0,000	0,000	0,000	1,500	0,000	0,255	0,320	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	3,709	0	0	0	0,000	0,000	3,484	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,225	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	4,472	0	0	0	0,000	0,000	2,600	0,000	0,000	0,000	1,602	0,000	0,000	0,270	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	10,721	0	0	0	0,000	0,000	5,000	0,000	0,000	0,000	3,500	1,521	0,000	0,700	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
3.1. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	5,461	0	0	0	0,000	0,000	2,500	0,000	0,000	0,000	1,961	0,000	0,650	0,350	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése	9,120	0	0	0	0,000	0,000	3,500	0,000	0,000	4,000	0,000	1,070	0,000	0,550	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
4.1. Egészségügyi alapelállítás infrastrukturális fejlesztése	1,560	0	0	0	0,000	0,000	0,000	1,465	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,095	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	1,240	0	0	0	0,000	0,000	0,000	1,165	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,075	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja	1,681	0	0	0	0,000	0,000	0,000	0,000	1,580	0,000	0,000	0,000	0,000	0,101	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)	4,808	0	0	0	0,000	0,000	3,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,808	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	0,626	0	0	0	0,000	0,000	0,576	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,050	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása	1,074	0	0	0	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,000	0,000	0,000	0,000	0,074	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0	0
	57,94140632																						

Évente összesítve a források ütemezése tehát a következőképpen alakul:

2015. év: 0 Mrd Ft

2016. év: 31,97 Mrd Ft

2017. év: 15,761 Mrd Ft

2018. év: 5,094 Mrd Ft

2019. év: 5,118 Mrd Ft

5. MELLÉKLETEK